

ПОЗОРИШТЕ

Број 45

Година 65.

Новембар / децембар, 2021

ISSN 180-783X

бесплатан примјерак

Нови пројекти:

„Осврни се у гњеву“; Никшићко позориште
Гњевом против самоће

Премијерно „Тобелија, мимикрија“ у Зетском дому
Слојевитошћу до истине

Монодрама „Злостављање“; ЦНП
Судбоносни драмски тренутак жене

„Просидба и Медвјед“; Центар за културу Пљевља
Ванременски Чехов

„Блади Мун“ на Великој сцени ЦНП-а
Ђорђевић написала нову верзију драме

„Укроћена горопад“; Градско позориште Подгорица
Успјешно завршен први дио сезоне

Интервју: Андрија Милошевић
Умјетност не познаје границе

Нови људи у публици

„17. Међународни фестивал глумца Никшић 2021“
Награду је понијела глума

МЕСС:
„Капитал“ освојио награду

У част игре која нас ослобађа

Умјетност, кажу добри познаваоци њене теорије али и праксе, настаје и опстаје из изазова. Не, никако, из компромиса. То правило нужно производи другу страну њене медаље – естетику, због које умјетничка дјела постају и опстају вјековима као цивилизацијска вриједност, упркос протоку времена. Драмска умјетност као једина жива умјетност – умјетност тренутка, пркоси изазову, званом вријеме. То јој не умањује значај и њену естетику, јер позориште се метафизиком супроставља временским оквирима. Ту снагу црпи из емоције и сусрета, који се не могу упоредити са било којим другим вредносним системом. У то снагу су увјерени драмски умјетници који су у посљедња два мјесеца исписали завидне продуцентске хронике. Они су љепотом свог израза оставили трајан печат на сценама у Црној Гори и земљама окружења. Окупљала их је естетика и етика, а све са циљем сусрета човјека са човјеком, његовим мислима и хтјењима и на крају сусрета њих самих... Сусрета умјетника са умјетником, који изнова и изнова рађају нове идеје. Таквих сусрета било је у: Никшићу, Ужицу, Сарајеву, Београду, Алексинцу... Сусрети на фестивалима у тим театарским срединама биле су прилике да се упореде различите естетике и различити приступи.

Заједничка црта свим тим сусретима у позоришту је ИГРА. *Вјечита игра изнад сваког зла*. Та игра спојила је умјетнике различитих израза, који су нас у свом - позоришном колективизму сјединили у схватању порука, или одређених симбола. Символика нас повезује својом оригиналношћу, исто колико и универзалношћу, као битном елементу умјетничког стварања. Различитости, наравно, неминовно постоје. Оне нас никако не могу раздвајати. Напротив! Те разлике нам могу бити само нит која ће нас спајати. Различитости неминовно намећу дијалог. Што прије то схватимо, биће нам боље.

Дијалог је једини начин да се мисао не затвори у догму, а живот у тамницу... Умјетност позоришта познаје једино дијалог због којег нас театар неминовно води до катарзе. Без катарзе нема квалитетног позоришног чина, нема ни живота. Отуд је ваљда филозофска теза да је позориште огледало живота. Богатство слика живота, његовог лица и наличја, донијели су но-

ви драмски пројекти који су својом ванвременском ријечју пробудили запитаност и замисли о ономе што и како радимо или како се односимо према себи и другима.

На црногорским позоришним сценама настала су нова позоришна дјела, која се темеље на вриједностима наратива од античке, класичне, модерне до постмодерне драме. Никшићко позориште у драми „Осврни се у гњеву“ отвора питања о гњеву и срци, у којима сви ликови траже да саставе своје „поцијепано небо“ и да залијече душу. У ЦНП-у Андрићева адаптирана приповијетка „Злостављање“ доноси драмски тренутак у коме се прелама судбина једне жене, али и њено ослобађање од стега које јој намеће малограђанска средина. Ђурковићева „Тобелија“, у дорађеном наслову „Тобелија мимикрија“ нашла је мјесто на сцени Зетског дома. Она није успостављена да би поручивала, већ да би је могли да доживимо с пуно емоција. Приче се настављају... Нове... Старе... Или нове на оним старим, попут „Црне кутије“, која је одјевена у ново драмско рухо под насловом „Блади Мун“. На сцени ЦНП та драма проговара о мрачним тајнама, које тихо и невидљиво руше наше односе због којих човјек има потребу да их објелодани и да се кроз тај чин ослободи од ружнога клупка лажи. Ту је и незаобилазни Чехов, који долази са пљеваљске сцене. Чехов је Чехов! Он је психолог драме, писац који исписује прву димензију драмског, док је остало на ансамблу. Због тога је тешко успјешно играти Чехова. Али, пљеваљски ансамбл је у томе успио. Хронолошко путовање црногорским „даскама које живот значе“ враћају нас опет до најстаријег Позоришта, оног Краљевског на Цетињу, у сусрет једној необичној причи „Предсједнице“, Вернера Шваба која најављује слике малограђанског, поданичког менталитета и симулирање идентитета и окошталу мисаоност у међусобном наметању осјећања кривице.

У сусрет тој и другим причама које живот значе, ми Вас чекамо на истој адреси: **Трг „Саве Ковачевића“ бр. 5; 81 400 Никшић**

С. Маројевић
slavam@t-com.me

Нови људи у публици

- *Стварати и играти ново, али и обнављати старо, до границе колико сами можемо, али и угледајући се на оно што од нас очекује високи институт публике. Посебно оне нове са којом се ових дана упознајемо.*
- *Ипак, позориште, како год, може само публици да служи и да се поклања.*

Гдје смо ми то данас и како нам је?

У условима савремене куге која, чини се, напада душу једнако као и тијело, у оквиру опште друштвене несигурности у малој, али слојевитој и разуђеној, заједници званој Црна Гора. Под притиском разочарања због великих и изневјерених очекивања и згрожени врло мјерљивим чињеницама колективне стагнације. На размеђу свјетских концепата и планова и у немогућности да превазиђемо со-

питање гаји заборав на личност и на љепоту која извире из ње. И стога се отвара дубоки раздор између овог питања и нашег одговора. Отуда, можда, питање и не заслужује да се претјерано њиме бавимо. Јер позориште управо долази као продукт душе, као потреба личности и као приказ љепоте. Њепоте лика, љепоте игре, љепоте креације, љепоте идеје, љепоте свијета... Довољно је рећи да ми баш данас имамо потребу за том и таквом узвишеном

љепотом вођени од Бога даним осјећајем дефинисаним у оној мисли Достојевског да ће свијет спасити љепота. Дакле, убијеђени смо да ми у позоришту не играмо издвојени комадић живота, попут *Аске* пред *Вуком*, ми играмо велику игру спасавања свијета и живота и враћања вјере у његов видљиви и невидљиви смисао.

Надамо се да нам уважени глумци, редитељи, костимографи, сценографи, сценски радници и остали позоришни дјелатници неће замјерити, али нама је у овом нашем позоришту за око прво запала публика. Она која је сама и ша-

Фото: Жељко Шапурић

„Позориште долази као продукт душе“

пствена унутрашња размеђа. На сталној ивици преиспитивања и прихватања наметнутих избора и у трошењу потоњих остатака добара која су нам остала у наслеђе. Све у свему, у једној врло незавидној ситуацији која пријети да постане још гора, страшна толико да би могла да резултира нашим нестанком.

И шта ће онда једној таквој заједници позориште, потпуно рационално се намеће питање?

Питање јесте рационално утемељено, али као и све што се претјерано ослони на наш разум, има тај недостатак да занемарује душу. Као и све што на ствари гледа уопштено, ово

ролика најозбиљније и најпреданије заузела своју улогу. Да је учи и да је игра без изговора и без импровизације. И прво што смо на тој публици примјетили био је осмјех и бескомпромисна жеља за сретањем лице у лице. Жеља за саборовањем и за заједницом која уважава сваког који у позоришну салу крочи са одговорношћу и љубављу према заједничарењу. Јер игра је без заједнице немогућа, као што је и живот немогућ у самоћи. У том сретању са публиком смо осјетили колико је, у ствари, лијепо и корисно назвати се дијелом публике и у позоришту смо прво постали управо то, публика. Тек смо заузевши своје

мјесто у партеру, или на балкону, схватили праву ширину позоришта као феномена који увијек тежи да обухвати свијет и да га не дијели, већ да га слика и грли у различитости. Да увијек инсистира на отворености и ширини. Зато смо и ми као публика постали шири и отворенији људи.

Нејасни и некад неартикулисани планови су се кроз ту отвореност некако сами од себе појаснили и артикулисали. Негдје су се сами формирали и поставили као остварљиви, на дохват руке. А додатно су нас обавезали на прегнуће и подвизавање. Отуда је овогодишњи Међународни фестивал глумца од стране

познатљивији међу театрима који играју на простору српскога и њему сродних језика и свих оних који га разумију, а другачије га зову са истом љубављу према његовом наслеђу. Из тог богатог позоришног и књижевног наслеђа избија и име нашег суграђанина Жарка Команина, великог књижевника који почива на гробљу под Петровом Главицом, а који је пошироко пронио славу и име нашег града. Осјећамо управо обавезу да спојимо претходно и будуће установљујући награду за драмски текст која ће управо Команиново име носити. Велики задатак, изазов и подстицај за све данашње и будуће драмске писце.

Фото: Милош Звицер

„Позориште може само публици да служи и да се поклања“

објективних посматрача оцијењен као подвиг, а сви позоришни програми који су га уоквирили као мала ренесанса Никшићког позоришта. Сад је на нама да та ренесанса потраје, да нам постане редовно и нормално стање, а да наше позориште постане мјесто одбране свега доброг и лијепог чему се наша заједница враћа и окреће, као и мјесто здраве критике и преиспитивања за сваког од нас појединачно, али и за све нас заједно.

Као руководиоци дужни смо да планирамо и да планове остварујемо, али као људи позоришта обавезни смо да дамо и више од тога, а то је да останемо отворени за сваког човјека који ствара, ради и мисли племенито. И зато сваки наш план мора бити на трагу племенитости. А племенитост подразумијева: континуитет, поштовање традиције, истицање достигнућа наших претходника, освјетљавање темеља на којима стојимо. Одржати и стално обнављати међународну смотру глуме и кроз њену динамику постати још познатији и пре-

Несумњиво је да немамо избора по питању сопствене позоришне продукције. Ту просто радити морамо. Али за тај најљепши посао у позоришту нам је потребно да појачамо глумачки и комплетан умјетнички и технички ансамбл, јер управо он треба да буде носилац наше репертоарске политике. Стварати и играти ново, али и обнављати старо, до границе колико сами можемо, али и угледајући се на оно што од нас очекује високи институт публике. Посебно оне нове са којом се ових дана упознајемо. Ипак, позориште, како год, може само публици да служи и да се поклања.

У таквом разумијевању слика са почетка овог текста постаје ведрија, а одговори на приметљива питања разборитији и нади склонији. Но, и планови и изазови постају опет магловитији, па се у њима овом приликом нећемо више расплињавати.

Наше је да радимо и о добру мислимо. Тако ће бити и добро и најбоље.

Радинко Крулановић,
директор Никшићког позоришта
Јанко Јелић,
умјетнички директор Никшићког позоришта

„Осврни се у гњеву“; Никшићко позориште

Гњевом против самоће

Никшићко позориште 20. децембра премијерно је извело представу „Осврни се у гњеву“, коју је по тексту **Цона Озборна**, режирао **Југ Ђорђевић**. Адаптацију текста урадила је **Тијана Грумић**. Сценографију представе потписује **Андреја Рондовић**. За костиме је била задужена **Велимирка Дамјановић**, а музику потписује **Јулија Ђорђевић**. Ауторска екипа су млади, талентовани умје-

Чворовић и њихова колегиница **Маја Стојановић** из Подгорице.

Овим пројектом, Никшићко позориште придружило се продукцији других театарских кућа, центара за културу и фестивала који функционишу као јавне установе, да упркос ограниченим условима због пандемије вируса корона, естетиком драмске умјетности обогате живот у Црној Гори. Јер богатство стварања једино може спасити душу човјеку у тешким временима, каква су ова у којима живимо и чије посљедице и то оне тешке, осјећамо сви на цијелој планети.

Никшићка публика на премијери и репризи, кроз прецизне глумачке изразе упознала се са причом која позива људе око нас, као и нас саме, да се упитамо: Да ли је бијес најбоља и једина одбрана од бола, самоће, страха да будемо повријеђени, али и од апатије и мртвила душе?

У тој катарзи је и вриједност позоришног чина, на које указује и редитељ комада, **Југ Ђорђевић**.

Катарза је увијек саставни дио позоришног чина и без ње нема колективног чина схватања одређене поенте коју смо хтјели да пошаљемо. Надам се да је то и публика осјетила. Вјечити парадокс је да ли остати или изаћи из тамног вилајета, а сваком од јунака требаће одређени период да састави своје „поцијепано небо“ и да залијечи душу. Вјерујем да ће представа расти и мијењати се сходно сваком игрању - казао је Ђорђевић након премијере.

Овај комад, поред лепе теме које портретише, у својој бити има и тај класни сукоб, који је за

редитеља био посебан изазов.

Тај класни сукоб, односи се на културолошки, религијски сукоб зараћених страна. Занимало нас је шта се налази иза тога, јер увијек иза тих сукоба стоје неки

Фото: Милош Звицер

„Осврни се у гњеву“ премијерно на Вечерњој сцени Никшићког позоришта

тници, који су имали и до сада неколика успјешна заједничка пројекта на сценама у Србији. Глумци су чланови ансамбла Никшићког позоришта: **Јован Кривокапић**, **Никола Васиљевић**, **Гордана Мићуновић**, **Бобан**

људи, и с' једне и с' друге стране. Оно што смо ми пробали да одгонетнемо је: Која је то сива зона између црног и бијелог? Ми смо наше јунаке ставили у тамни вилајет и ако из њега изађу, кајаће се, а ако не изађу, опет ће се кајати. Пробали смо да у тој атмосфери одговоримо на нека универзална питања - казао је редитељ Југ Ђорђевић на прес конференцији уочи премијере. Он је додао да је велики подухват, у времену пандемије, направити представу, те да се Никшићко позориште храбро ухватило у коштац са тим изазовом.

Са инсценацијом Озборновог текста задовољно је и ново руководство Никшићког позоришта, јер су у организационом смислу за

Фото: Милош Звицер

Бобан Чворовић као пуковник Редфорн и Маја Стојановић у улози Алисон Портер

кратко вријеме успјели да реализују Фестивал глумца, ревију представа „Бео арт“ и премијерни наслов за Вечерњу сцену. Позориште је успјело да на завидном нивоу реализује све планиране пројекте и мјесечне репертоаре у првом дијелу текуће позоришне сезоне, а који су најављени почетком септембра.

Срећни смо што из наше продукције излази једна лијепа, добра представа. Надам се да ће она дати нови импулс овом Позоришту, као и укупном културном животу града, те да ћемо тај импулс пренијети на шире просторе Црне Горе, али и ван граница државе - казао је ВД умјетничког директора Никшићког позоришта **Јанко Јелић**.

Са процесом и резултатима рада на

представи задовољни су и други чланови ауторског тима и глумачког ансамбла.

Драматуршкиња **Тијана Грумић** у својој адаптацији поред гњевних младих мушкараца „увела“ је и „гњевне жене“ које су, како 1956. године, када је први пут изведена Озборнова драма, тако и данас, остављене по страни. Грумић је својим рукописом одлучила да промијени те границе.

Нијесмо се трудили да комад актуелизујемо, односно локализујемо, већ смо га оставили на универзалном нивоу, цијенећи да комуницира са публиком и данас и да се није морало долазити до драстичних интервенција у смислу адаптације. Оно што је мени било важно, на крају и нама заједно

као тиму, је да се осим тог бунта гњевних мушкараца, бавимо и женама. Мислим да је класно питање неодвојиво од женске борбе и еманципације. Бавили смо се како тај свијет утиче и на жене, које су трпни субјекти тога и које, срећом, постају веома активне. Нијесмо желели да те двије жене доведемо у ситуацију да оне буду само последица мушког дјеловања, да се боре око мушкараца и да их то просто раздваја, него да се бавимо и питањем женске солидарности и патњом коју оне дијеле и из које излази нека снага и револуција – појаснила је **Тијана Грумић**, своју адаптацију

Озборновог текста за Никшићко позориште

Сценографкиња представе **Андреја Рондовић** која је ликовно обојила овај комад истакла је да је посао који јој је додијељен био изазован, али не и тежак.

Док су се редитељ и драматуршкиња углавном „држали“ Озборновог текста, ја сам се потрудила да са сценске стране направим драстични помак, да не испоштујем дидаскалије и да сценографију измјестим из реализма и смјестим је у један викторијански стан – казала је Рондовић.

Костимографкиња **Велимирка Дамјановић** на прес конференцији истакла да је полазна тачка за њен посао у представи био

реалан живот и да се потрудила да то и костимима дочара.

Реалистичну, прву драму познатог енглеског драмског писца Џона Озборна, која се тиче живота и бунта радничке класе, гњевних мушкараца, али и женских патњи увејерљиво је пренио глумачки ансамбл.

Глумац **Јован Кривокапић** који у улози *Џимија Портера*, скоро „носи“ цијелу представу, задовољан је радом на овом занимљивом пројекту.

себе. Она не зна, ни да ли је бијег од мужа за њу понор или спасење. Зна само да има доста гњева и освртања.“

Глумац **Никола Васиљевић** казао је да драма има универзалну тему, те да је њему било битно да публици представи живот и разлог битисања лика кога игра.

Глумац **Бобан Чворовић** свој успјех види у томе ако је својим изразом допринио да у *финалном дијелу представе буде „једна коцка“ која, са свим осталим, чини успјешну цјелину.*

Фото: Милош Звицер

Гордана Мићуновић глуми Хелену Чарлс

*Полазили смо од тога да је Џими Портер несигуран и да је због тога гњеван. Да се боји да буде повријеђен од стране других људи са којима бивствује и то је била нека премиса. Његов највећи страх је да буде повријеђен и да остане сам и онда гледа да повриједи друге, прије него што он буде повријеђен. Ту је, наравно, и његово опште незадовољство стањем у друштву, држави – појаснио је глумач Кривокапић, лик којег тумачи. Његову партнерку *Алисон* у драми игра **Маја Стојановић**.*

Она је на пресу изјавила да је увијек вољела да представа публику освоји, не због глумача који играју, или редитеља који је урадио, већ због садржаја и приче коју та представа носи, а да је управо то случај са комадом „Осврни се у гњеву“. Лик који тумачи, Стојановић је након премијере, приближила: *„Она је врло неодлучна особа. Њу је Џими одвео, па је другарица ‘спаковала’ да пође са оцем, чак и када дође да га види задњи пут, опет је неодлучна. Она довољно не познаје*

Трудио сам се да тих три-десетак реплика сведем на једну природност. Уколико сам то успио ја сам заиста преца-довољан. Премијера је увијек грч, тако да ће то да легне већ на репризи. Честитам Југу на дивном редитељском знаку и надам се да смо направили гледљиву представу која се и слуша и гледа – поручио је Чворовић.

Сабирајући утиске након премијере, као и из процеса при-преме, редитељ Ђорђевић је био задовољан подјелом улога.

Нијесам превише ра-змишљао о подјели. Једно-ставно, кад сам видио тим, замислио сам - то је то. Након читања текста, испоставило се да сам био у праву, по мом виђењу. Вјерујем да смо успјели – увјерен је Ђорђевић.

Глумци су без сумње одговорили задатку, тако да Никшићко позориште у постпродукцији овог комада може очекивати скоро гостовања на сценама у Црној Гори или региону.

С. Маројевић

Премијерно „Тобелија, мимикрија“ у Зетском дому

Слојевитошћу до истине

У Краљевском позоришту Зетски дом 13. новембра одржана је премијера представе „Тобелија, мимикрија“, коју је, по мотивима текста „Тобелија“, Љубомира Ђурковића, режирала Мирјана Медојевић. У новој продукцији Краљевског позоришта улоге тумаче: Јелена Лабан, Јелица Вукчевић, Јадранка Мамић, Павле Прелевић и Горан Вујовић, уз учешће Срђана Милошевића и Мирјане Медојевић. Сценографију је урадила Мирјана Медојевић и Мирко Радоњић, уз сарадњу Александра Анђелића. Костими су дјело Лине Лековић, а музика Изтока Корена, микс и мастеринг одрадио је Дејан Лапања, а дизајнер свјетла је Мирко

дојевић је један од најузбудљивијих процеса које је доживјела у позоришту.

Ова представа није успостављена да би поручивала, већ да потенцијално имамо комад који би људи могли да доживе с пуно емоција. Ријеч је о Ђурковићевом тексту из којег је све произашло, уз доста архетипских ствари које су се појавиле. Тема – тобелије од ширег друштвеног контекста до тога да она данас не би могла да буде рађена. Али, то не значи да тај текст није актуелан, напротив – актуелан је још више, поручила је редитељка Медојевић. Она је додала да јој је посебан изазов био рад на Ђурковићевом тексту.

„Тобелија мимикрија“ премијерно на сцени Зетског дома

Радоњић. За видео пројекцију задужен је Горан Брновић, а ауторка аудио материјала је Мирјана Медојевић. Представа са паузама траје четири сата и 15 минута.

Ова драма за редитељку Мирјану Ме-

Љубомир Ђурковић је писац који је јако заслужан за црногорску књижевност, а знам и читаву причу о томе како је он стварао текст „Тобелија“. Након мјесеца и по рада, могу рећи да је иза нас напоран рад

и да је изродио јако сложену и слојевиту представу, у којој трагамо за истином – казала је Медојевић.

Љубомир Ђурковић дипломирао је на одсеку за компаративну књижевност и театрологију на Филозофском факултету Универзитета у Сарајеву. Био је драматург Црногорског народног позоришта у Подгорици и директор Краљевског позоришта Зетски дом. Из његовог пера настали су драмски текстови: „Писац породичне историје“, „Пети чин“, „Петроније

и дани“ (1988), „Ипак, нешто се помјера“ (2008) и „Всеено, некај се спремиња“, сабране пјесме на словеначком (2012). Осим на словеначки, пјесме су му превођене и на македонски, румунски, пољски и италијански језик. За драмску трилогију „Грци“, добио је Тринаестојулску награду 2015. године.

Мирјана Медојевић је позоришна редитељка, драмска списатељица и перформерка. Завршила је студије позоришне режије на Факултету драмских умјетности на Цетињу и

„Тобелија мимикрија“ – драма са пуно емоција

или метузалеми уживају вјечито прољеће“, „Тобелија“, „Отпад“, „Пресвлачење“, „Касандра, клишеји“, „Тиресијина лаж“ и „Меддеја“, који су објављени и извођени у позориштима, на телевизији и радију. Осим у Црној Гори, његове драме су извођене и у позориштима у: Турској, Бугарској, Македонији, Србији, Хрватској, Словенији, Француској и Енглеској. Књиге драма Љубомира Ђурковића штампане су као посебна издања у Турској, Македонији и Словенији. Објавио је књиге поезије: „Полифемов плач“ (1982), „Послови

магистарски студиј позоришне режије на АГРФТ у Љубљани у класи Томија Јанежича. Добитница је више референтних словеначких и црногорских награда како за своје текстове тако и за режије. Посљедњих пет година живи и ради углавном у Љубљани.

„Тобелија, мимикрија“ је њена десета режија.

С. Маројевић

Монодрама „Злостављање“; ЦНП Судбоносни драмски тренутак жене

Монодрама „Злостављање“ (приповијетка **Ива Андрића**), у драматизацији **Синише Ковачевића** премијерно је извела млада, талентована глумица **Јована Тодоровић**, 16. новембра на **Сцени „Студио“**, **Црногорског народног позоришта**. Сценографкиња представе је **Иванка Вана Пре-**

Синиша Ковачевић кроз ову сјајну драматизацију проткану Андрићевом ванвременском ријечју описује на један изузетно и данас актуелан начин. Ова монодрама нас доводи у ситуацију да се озбиљно замислимо и запитамо о томе колико је психичко злостављање често и присутно свуда око нас. Између

Јована Тодоровић у монодрами „Злостављање“

левић, косимографкиња **Гордана Булатовић**, а дизајн свјетла потписује **Мили Маловић**.

Приповијетка Ива Андрића је написана 1946. године. Иако се Андрић опире сцени, ова драматизација је вриједан и успјешан покушај да се ухвати један судбоносни драмски тренутак у коме се прелама судбина једне жене, тренутак ослобађања од стеге коју намеће малограђанска средина.

Монодрама „Злостављање“ описује живот једне младе жене која је из сиромашне породице удата у богату кућу за утицајног привредника Андрију Зерековића. Колико је живот у богатој кући, уз мужа којег сви поштују и уважавају, Аници тежак и несносан,

осталог, ова представа има за циљ да охрабри жене, да у њима пробуди снагу да схвате да нијесу саме и да не требају да трпе било какав вид злостављања.

Јована Тодоровић је рођена Будванка, а глуму је дипломирала и магистрала на Факултету савремених уметности у Београду, у класи професорке Виде Огњеновић којој је била и асистенткиња на предмету глума. Монодрама „Злостављање“ настала је као дио приправничког рада који је Јована Тодоровић обављала у Црногорском народном позоришту.

Црногорско народно позориште

„Просидба и Медвјед“; Центар за културу Пљевља Ванременски Чехов

У продукцији Центра за културу Пљевља, премијерно је 17. новембра изведена двочинка „Просидба и Медвјед“, **Антон Павличић Чехов** у режији познатог црногорског редитеља **Горана Булајића**.

Драма Чехова има универзалне, ванвременске вриједности, које вријеме ни простор не превазилазе, са снажном поуком усмјереном на праве животне вриједности. Глумци на веома успјешан и репрезентативан

„Просидба и Медвјед“ у режији Горана Булајића

Улоге су повјерене: **Јулији Милачић Петровић Његош**, **Стевану Вуковићу** и **Дарку Бјековићу**. Сценографију потписује **Анка Гардашевић**. Музику је написао и уживо изводи **Хасан Хацалић**.

начин износе овај захтјеван позоришни комад, тако да публика пред собом има прави позоришни угођај.

Драмски моменти у представи прожети су свађама, напетостима, непредвиђеним ситуацијама, мржњом и они лако могу прерасти у нешто више и промијенити поглед на ситуацију и будућност актера на сцени. Цијела радња прожета је драмским и хумористичким елементима, који гледаоца заинтригирају, насмију и подстакну на размишљање о вриједностима, начелима, судби-нама свих нас, истовремено освјежавајући нам перцепцију на истински смисао живота.

Овај пројекат у продукцији Центра за културу, реализован је под покровитељством Општине Пљевља, и други је професионални позоришни пројекат у овој години којим се вратио позоришни живот у Пљевљима, прекинут средином минулог вијека, административном одлуком о укидању Народног позоришта у том граду.

С. М.

„Просидба и Медвјед“ из угла критике

Театарска љепота читања Чехова

• *Исцелација драме „Просидба и Медвјед“ у продукцији Центра за културу Пљевља је за сваку похвалу и препоруку.*

Пише: Др Марија Сарап

Представа „*Просидба и Медвјед*“, адаптирана по тексту руског писца **Антон Павловича Чехова**, у режији **Горана Булајића** на сцени **Центра за културу у Пљевљима** оправдано заслужује позитивну критику и препоруку за гостовање и конзумирање уваженог театарског публикума.

Зграда Центра за културу у Пљевљима

Булајић је својим редитељским „читањем“ двије једночинке „Просидба“ и „Медвјед“ уприличио у концепту двије слике / два чина, начинио копчу и заједнички именитељ, прилагодио данашњем времену без оштрих резова и елегантно и минималистички „водио атмосферу“ препознавања и огледања у нама самима (лицима/драматис персонама).

Такође, је веома вјешто изабрао брилијантан глумачки трио: **Јулија Милачић Петровић Његош**, **Стеван Вуковић** и **Дарко Бјековић**, који су играли у првој и другој „слици“ снажно, увјерљиво и тачно своје

драмске задатке.

Важно је казати да су успјели избјећи вјечиту замку код играња чеховљевих једночинки, а то је патетика, маниризам пренаглашена комика и сл.

Дакле, прва слика, „Просидба“ (рус. Предложение) написана је као комедија и премијерно приказана давне 1889. године. Чехов је своје тзв. комедије замишљао и као водвиље.

Оне су и игране као такве. У данашњем времену и знатно прије, драмска форма ових једночинки је зависила од редитеља и његове визиуре тј. саме поставке комада.

У „Просидби“ имамо три лика **Степана Степановича Чубокова** (Дарко Бјековић), његову 25-годишња кћи **Наталију** (Јулија Милачић Петровић Његош) и **Чубоковљевог** дугогодишњег сусједа **Ивана Василчића Ломова** (Стеван Вуковић).

Радња приказује сасвим тривијалну и лицемјерну, али и традиционалну просидбу тог времена... Односно како **Ломов** тражи **Наталијину** руку од комшије **Чубокова**. Чи-

тава драмска заврзлама се одвија кроз општа мјеста: уцјене, изнуде, лажи, преваре, интереса и свега сличнога који чини контекст уговореног брака. Хипохондрични **Ломов** и истинољубива **Наталија** у драмском односу творе чворишта – сукобе, гдје се отварају и „други планови“ чеховљевог театарског читања, па добијамо утисак огледала данашњице и нас самих. Са сигурношћу тврдим да Булајић није имао наум извести овај процес као водвиљ, већ напротив, извео је веома успјешан трагикомички дискурс, због којег је и публика реаговала како приличи. Награђивала апла-

узом, баш гдје је било неопходно, као дио за предах, односо улазак у другу слику - други чин.

Ипак морамо признати да се Чехов као руски класик сматра иноватором како у малој форми, дабоме и у драми, са истанчаним квалитетом за деканонизацију жанра. Ово помињем зарад смисленијег приступа овој анализи и пријемчивијег разумијевања читалачкој публици. Наиме, то што је написно као један формат није услов да се тако мора „играти“. Условност је у „читању“, у интертекстуалности, у валерима који Чехов „даје“ као код.

Друга слика/чин „Медвјед“ који је једночинка док се драма одвија између три лика, удовице *Јелене Попове* (Јулија Милачић Петровић-Његош), *Григорија Смирнова* (Стеван Вуковић) и *старца Луке* (Дарко Бјековић).

Чехов је тврдио да за добру причу није потребно више ликова, довољни су Она и Он. Наиме, сукоб у овој причи је између „свјетова“, између Ње и Њега, док је *Старац* „само“ спојница да се не распукне у парампарчад и/или не деси најневјероватнија ствар, која се ипак догађа, споје до краја живота у једну емотивну цјелину. Овај рат *Титана* је теза која се повлачи кроз драмске игре од античке Грчке па на овамо. Но, начин како Чехов пише је бравура која задужује, опет ћу напоменути – ваљано редитељско читање.

У „Просидби и Медвједу“ рекли би многи „не збива се ништа посебно - оба комада заснивају се на надмудривању и свађама између мушкараца и жена, да би се 'ратници' на крају сложили и вјенчали“. Е па није баш тако.

Катарза је умјеће и успјеће театра, у знаку и науку. Уколико се то ипак деси, можемо рећи да се десило чудо. За овакву врсту „изненађења“ потребан је тимски рад. То се свакако видјело, осјетило и доживјело у овој представи пљевалске продукције и редитељске промисли **Горана Булајића**.

Но, поменимо сценографско ријешење **Анке Гардашевић**, која је својим рукописом објединила наум и у коначници љепоту ове инсценације својим минуциозним интервенцијама које су створиле деликатност у самом доживљају „иза четвртог зида“. Наизглед једноставна сценографија подије-

љена на двије композиције столица и фотеља самог просценијумског простора, добили смо и „слику“ простора за домаштавање, иза паравана, завјесе, отворених прозора, провидног сценског далеког „четвртог зида“ уклопљеног у игру сјенке и свјетла глумачке игре. Гардашевић је очигледно дубоко прошла кроз процес психолошког доживљаја једночинки, што је чини посебном, као и сам текст.

Оригиналну музику је написао и извео уживо **Хасан Хаџалић**, који је био тако непримјетан, а присутан, што показује усклађеност и компактност ове продукције и показатељ да је могуће и оно што се неким чини неоптребним. Кад ово кажем, мислим на продукцијску економичност, која је у овом случају више него оправдана.

Наравно да све похвале морамо удијелити глумцима који су имали дупле улоге, тако сличне, а јасно различите...

Јулија Милачић Петровић Његош је у обје слике играла као глумица која свакако заслужује похвалу за истинитост и увјерљивост у глумачком задатку, али и посебност коју је изнијела својом енергетском вибротом.

Дарко Бјековић у својим ролама имао је тежак задатак, да пробуди енергију и пребаци преко рампе сву зачудност у поменути чворовима. Успио је у потпуности, без пренаглашености и „истрчавања“ на рампи.

Стеван Вуковић је глумац, још увијек на студијама глуме, веома необичан, посвећен и снажне експресије да слободно могу казати подсјећа на чувеног Зорана Радмиловића. Ово говорим само из аналогije која је потребита, јер је Вуковић носио на својим „плећима“ читаву публику са собом, у домену свог глумачког задатка гдје би му позавидјели многи реномирани глумци.

Уколико немате шуг за Чехова, боље је не упуштати се у такве театарске работе. Он је психолог драме који испишује прву димензију драмског, док је остало на ансамблу. Због тога је тешко играти, односно тешко је успјешно играти Чехова.

Исценација „Просидба и Медвјед“ у продукцији Центра за културу Пљевља је за сваку похвалу и препоруку.

„Блади Мун“ на Великој сцени ЦНП-а

Ђорђевић написала нову верзију драме

Позната београдска редитељка и списатељица **Ана Ђорђевић** специјално за **Црногорско народно позориште** написала је нову верзију своје драме „Црна кутија“ настале по узору на филм „Савршени странци“. Та верзија је под насловом „**Блади Мун**“ или „Црна кутија 2.0“. Пробе су почеле почетком новембра, а премијера је заказана за 28. де-

Бранка Оташевић на прес конференцији новог комада „Блади Мун“

цембар. Драматург је **Стефан Бошковић**. Костимографкиња је **Светлана Цвијановић**, сценографкиња **Љубица Милановић Петровић**, композиторка **Ивана Чановић**, асистенткиња редитељке је **Наташа Милићевић**, а извршни продуцент **Данило Милатовић**. У представи играју: **Сања Вујисић**, **Никола Перишић**, **Кристина Стевовић Обрадовић**, **Александар Гавранић**, **Филип Ђуретић**, **Маша Божовић**, **Стеван Вуковић**, **Бранка Оташевић** и **Славко Калезић**.

Представа „Блади Мун“ или „Црна кутија 2.0“ замишљена је као савремена психолошка драма са елементима комедије ситуација. Ана Ђорђевић је за ЦНП написала верзију, коју је смјестила у црногорски миље, са донекле измијењеним односима, продубљеним сукобима и са додатим још једним лицем.

Тематски, комад се бави мрачним

тајнама, које тихо и невидљиво подривају брачне и пријатељске односе, с идејом да сваки човјек, мада готово никад није тога свјестан, има потребу да те тајне објелодани и кроз тај чин ослободи себе живота у запетљаном, ружном клупку лажи, да се лиши те гобне тензије коју тако половичан живот изазива.

Директор ЦНП **Марко Баћовић** на пресу је изјавио да је ријеч о инспиративној и драгоцјеној причи која говори о вишеслојности сваког људског бића.

Овај текст носи у себи још нешто дубље од ранијих верзија. Ова игра је и драма и комедија и прича о нама, безвремена, универзална прича о свакодневици, скривању, откривању, прича која говори о томе колико заправо, и чиме ми сијамо, и на који начин нешто у нама продуцира живот неких других душа око нас – казао је Баћовић.

Редитељка и списатељица Ђорђевић говорила је о измјени текста у односу на ранију верзију „Црне кутије“ која се тренутно изводи у неколико позоришта у региону.

Овај текст сам писала посебно за ово поднебље, ово Позориште и у складу са временом у коме живимо. Увела сам осми лик, који не постоји ни у једној другој верзији овог дјела. Особу која, за разлику од осталих протагониста, нема шта да крије. Лик Сунчица, како јој само име каже, у односу на назив представе, представља све оне добре, дивне људе које не примјећујемо, а који живе на социјалним маргинама нашег друштва – појаснила је свој нови драмски рукопис Ана Ђорђевић.

С. Маројевић

„Укроћена горопад“; Градско позориште Подгорица Успјешно завршен први дио сезоне

Градско позориште Подгорица премијерно ће извести представу „Укроћена горопад“ 27. децембра. Пробе су почеле 22. октобра.

Овај комад ради се по истоименом тексту **Вилијама Шекспира**. То је друга Шекспирова комедија из градског живота. По

кчевић, драматургију потписује **Драгана Трипковић**, а сценски покрет и кореографију **Олга Панго**. Улоге су повјерене: **Лазару Драгојевићу**, **Божидару Зуберу**, **Омару Бајрамспахићу**, **Павлу Поповићу**, **Милицы Мајкић**, **Вањи Јовићевић**, **Горану Славићу**, **Стефану Вуковићу**, **Милошу Пејовићу**, **Де-**

„Укроћена горопад“ са читањих проба

томе, али и по неким другим елементима, као што су завјере младих да би се преварили стари, види се да ово дјело потиче из раздобља у коме се осјећа утицај римске комедије.

Адаптацију овог Шекспировог дјела ради **Дејан Пројковски**, којем је повјерена и режија. Сценографију за представу урадио је **Валентин Светозарев**, а музику **Горан Трајкоски**. Костими су дјело **Катарине Ву-**

јану Ђоновићу, **Лари Драговић**, **Сањи Поповић**, **Вукану Пејовићу**, **Немањи Тодоровићу** и **Павлу Богојевићу**.

Градски Театар из Подгорице са овом премијером је заокружило успјешно први дио актуелне сезоне.

С.М.

Предства „Предсједнице“; Зетски дом О идеји хуманости

У Краљевском позоришту Зетски дом почетком децембра почела је прва фаза проба за представу „Предсједнице“, према тексту **Вернера Шваба**, у режији познате црногорске редитељке **Радмиле Војводић**.

озност... Ту су, у таквом колоплету свакидашњице и њихове срећнице, двојнице, оне којима се у животу надају – каже Војводић.

Према њеним ријечима, размјена људскости је немогућа и драма њихове бе-

Са проба ансамбла „Предсједнице“ у Зетском дому

Друга фаза проба за ову представу биће реализована у фебруару, док је премијера заказана за 4. март 2022. године.

Редитељка Војводић потписује и адаптацију и визуелни идентитет „Предсједнице“, а за сценографију је задужена **Марија Калабић**. Композиторка је **Нина Перовић**, а асистенткиња режије **Стела Мишковић**. Улоге су повјерене: **Јелени Лабан**, **Нади Вукчевић** и **Ани Вучковић**.

Према ријечима редитељке Војводић, јунакиње ове драме су три жене са маргине, три чистачице у распричаној женској утакмици снивања срећнијег живота.

Малограђански поданички менталитет и симулирање идентитета, окоштала мисаоност у међусобном наметању осјећања кривице... рецидиви естрадизираних и таблоидизираних стварности, нова религи-

знадежности сна о срећи води у насиље.

Вернер Шваб подастире пред нас текст у коме је, рекла бих, и трагички потресен и урнебесно засмијан у запитаности над идејом хуманости. И комад итекако може пулсирати актуелношћу свакидашњице коју живимо. Уз то, примијетимо ли да је данас жена метафора промјена у друштву, цинизам нас још више преплављује...

Ова мутирана трагична фарса, не запиткује се само над удаљавањем од људскости над афективним, друштвеним, политичким, етичким, метафизичким, већ бисмо се могли поштапнути оним Фукоовим нестанком човјека. Како досећи и озбиљно, и подругљиво, и забавно, и смишљену диверзију ове поетике апсурда, изнад свега смо на том задатку у процесу стварања представе – закључила је редитељка Војводић.

„17. Међународни фестивал глумца Никшић 2021“ Награду је понијела глума

Овогодишњи – „17. Међународни фестивал глумца Никшић 2021“ квалитетом програма, атмосфером која је владала током седмодневног глумачког надметања и целокупне светковине, као и одлукама Жирија потврдио је, али и унаприједио, стечену репутацију – јединствене позоришне смотре глуме у Црној Гори и земљама региона. Иза цијелог пројекта стајала је добра организација, коју су осмислили и реализовали: руководство Никшићког позоришта, извршна управљачка

Фото: Милош Звицер

Предсједник Општине, Марко Ковачевић
на отварању Фестивала

тијела Фестивала и запослени. Сјајне глумачке бравуре и различити редитељски концепти овогодишњем Фестивалу дали су жанровску разноврсност и потврдили посебну концепцијску препознатљивост која ће се дуже памтити и након спуштања завјесе. Фестивал је дао и дугорочни допринос култури Црне Горе и земаља региона јер је селекцијом сажео различите умјетничке тенденције и ствараоце, који су током седмодневног програма отворили

идеје о неким будућим новим пројектима, који предвиђају сарадњу и додатно оплемењују и онако племениту позоришну дјелатност. Умјетност тренутка, какво позориште и њена игра јесу, публици су понудили ангажовану енергију, на којој се дуго могу градити позитивне вибрације. Глумачкој игри и позоришној естетици допринијели су округли столови разговора о представама, који су под медијаторством Горана Булајића попримили академске нивое театрлошких расправа. Оно што једино остаје као жал јесте чињеница да је вирус корона, окрзнуо фестивалски репертоар јер Градско позориште из Подгорице са представом „Коњи убијају, зар не?“ због епидемије у ансамблу није могло наступати и ући у конкуренцију за глумачке награде.

Позитивне утиске са Фестивала и Никшића понијели су гости – учесници глумачког надметања, публика и јавност. Ти утисци се углавном свде да је Никшићко позориште успјешно окупило позоришне куће и глумце различитих стилова из више држава из региона.

У то је био увјерен предсједник Општине, **Марко Ковачевић**, који је на отварању Фестивала рекао да ће Никшић - град богатог позоришног континуитета, за вријеме фестивалске светковине бити центар културних дешавања у региону.

Наша публика отворена је за најразличитије садржаје, а културна сцена нашег града инклузивна. Крај новембра и почетак децембра, период историјски препознат као ујединитељски, сједињује на никшићкој сцени читаву бившу Југославију. Глумцима желим да, по оној ријечи Михаила Шепкина, играју тако да се не види научено, а публици да истински ужива, казао је Ковачевић на отварању Фестивала.

Да је продукција уложила додатне напоре у условима пандемије за организовање Фестивала на завидном нивоу, најављивано је уочи одржавања глумачке смотре .

Уложено је доста напора да се Фестивал одржи у времену када је све упитно и на граници подвига. Али мотив и жеља да

се он одржи надјачао је све. Нека награду понесе глума, позориште, публика, сусрет свих нас и вјечита игра изнад сваког зла. Надамо се да следећи Фестивал неће имати проблеме и да ће живот надјачати смрт, а игра надвладати бол - поручио је ВД директора Никшићког позоришта **Радинко Крулановић**, отварајући Фестивал 23. новембра.

Фото: Милош Звицер

*ВД директора Никшићког позоришта
Радинко Крулановић на свечаном отварању Фестивала*

И седам дана касније, осврт на 17. Фестивал глумца показао је да он у континуитету његује глумачку игру и да због те посебности, али и организационим квалитетом, заслужује национални статус.

Фестивал је задовољио основни и први позоришни задатак успостављен још у античком добу, а који је Аристотел назвао катарза или прочишћење. Надам се да је са истим осјећајем из нашег позоришта одлазила и враћала се публика. Уз високи глумачки допринос у коме смо уживали и који је у основној идеји фестивалског окупљања, чини ми се да смо успјели и да окупимо представе врло различитог тематског обрасца и концептуално различите приступе самом феномену позоришта и глумачке игре. Жирију није био нимало лак задатак да одабере најбоље, али из личног контакта са глумцима и редитељима успјели смо да и ми за себе изде-

јствујемо једно озбиљно признање - да ће се и вечерас награђени и они који то не буду, опет радо враћати Никшићу и нашем позоришту – увјерен је ВД умјетничког директора Никшићког позоришта **Јанко Јелић**, који је обављао и функцију предсједника Савета Фестивала.

Са постигнутом естетском и организационом страном Фестивала био је задовољан и ВД директора Позоришта, **Радинко Крулановић**.

Надам се да ће следећи Фестивал протети са мање проблема, а никако са мање успјеха. Награђени ће бити награђени, ми ћемо се радovati ако са овог Фестивала понесете емоције које ће следеће издање учинити још бољим... Јер ако не постанемо бољи постаћемо гори – закључио је Крулановић.

О умјетничким донетима Фестивала најбоље говоре умјетници. Глумац **Милорад Мики Дамјановић**, који је био предсједник Жирија оцијенио је да овај Фестивал имао посебну вриједност за продукцију у региону.

Никшићки Фестивал глумца је још једном показао да је јединствен фестивал на овим просторима. Одличном организацијом, достојном највећих фестивала региона, учинио је да глумци на овом Фестивалу осјете колико је њихова умјетност важна у друштву. Жири је мишљења да у будућности, представе у селекцији не морају нужно бити представе снажног редитељског концепта, већ представе које без обзира на жанр, треба да представе глуму, и да сјајну никшићку публику, која је и ове године показала да је спремна да перципира и разумије сваку врсту позоришта, упозна са најбољим глумачким остварењима у региону - оцијенио је глумац Дамјановић.

У том маниру, Никшић и његово Позориште градиће и у будуће издања Фестивала глумца, који у центар игре поставља актере те игре, односно Његово височанство – **ГЛУМЦА**.

С. Маројевић

Фестивал глумца – Одлука и образложење Жирија Три награде за сарајевске глумце

Жири „17. Међународног фестивала глумца Никшић 2021“ у саставу: Милорад Дамјановић, драмски умјетник из Београда, редитељ Зоран Ракочевић и глумац Добрило Бобан Чворовић, према мишљењу учесника, организатора, публике и јавности имао је тежак задатак, имајући у виду да је овогодишње фестивалско издање окупило глумачке бардове региона, који су својим бравурама показали естетику игре и драмске умјетности

њеним цијелим бићем, органском игром пуноћом емоције, истинитошћу и бескрајном луцидношћу. Њен лик осликава данашњу жену у разним животним фазама од енергичне и необуздане дјевојке до старице помирене са смрћу, конфузну и огољену како савремене животне околности умију да наметну. Користећи се богатим глумачким средствима комике и трагике и огромног простора између, Јадранка нити на дјелић

Са прес конференције Жирија „17. Међународног фестивала глумца“

у цјелини. Жири је све одлуке донио једногласно, а на прес конференцији њихова образложења поздрављена су бурним аплаузом, што говори да су били на висини повјереног задатка и да су публика и новинари имали исте фаворите за престижне глумачке награде.

По Одлуци Жирија **Grand Prix** за најбољу главну женску улогу припао је Јадранки Ђокић за улогу у представи „Плућа“, ЕХИТ Театра из Загреба и Градског казалишта Сисак. У образложењу Жирија наводи се да у представи „Плућа“, Јадранка Ђокић гради **незамјенљив драмски лик који функционише**

секунде не оставља у празном ходу и недоречености.

Grand Prix за најбољу главну мушку улогу, према одлуци Жирија, додијељена је Емиру Хаџихафизбеговићу за улогу у представи „Сјећаш ли се Доли Бел“, Камерног театра 55 из Сарајева. Жири је навео да Хаџихафизбеговић глумачком емоцијом прави лик несрећног и на смрт предложеног човјека танане душе, растрзаног између друштвених околности и одговорности према породици са израженом фином комиком и истинском драмом изазивајући чисту ка-

тарзу код гледаоца. Улога Махмута Зоље коју тумачи у комаду 'Сјећаш ли се Доли Бел' свједочи да глумачко мајсторство најбоље заискри улогама малих људи које жрвањ идеологије немилосрдно меље, а ова улога успјешно апсолвира како идеолошку застрашеност, тако и смислен одабир глумачких средстава из универзума једног менталитета.

Grand Prix за партнерски однос припао је Златану Видовићу и Данилу Керкезу за улоге у представи „Усамљени запад“, Народног позоришта Републике Српске из Бања Луке. У образложењу Жирија наводи се да се у представи 'Усамљени запад' издваја

Доли Бел“, играла тетку Хатице, другарицу Бубу, Шинторову и Штакину мајку.

„Великим дијапазоном глумачких средстава Татјана је одиграла четири дијаметрално различита драмска лика, у потпуно различитим жанровима, од којих су два глумачке бравуре које се памте. Оно што плијени у представи 'Сјећаш ли се Доли Бел' која обилује многим квалитетима, свакако је глумачка раскош и зрелост Татјане Шојић, глумице незаборавне појавности и крајње истините и минуциозне, може се рећи и фаталне животности“, навео је Жири.

Мирсад Тука, играјући Дина Зољу, је

глумачка игра ова два млада, али искусна глумца, највише кроз велику слободу и повјерење које осећају један према другом, градећи однос два брата задојена патолошким мржњом. Жири сматра да је убједљивост глумачке игре проистекла из глумачког промишљања овог драмског сукоба, а тај однос није било могуће стварати без дубоке свијести о људском отуђењу кризној дехуманизацији свијета и губљењу емпатије као тренда у свијету чега су ова два глумца потпуно свјесна.

Grand Prix за епизодну женску и мушку улогу добили су Татјана Шојић и Мирсад Тука, за улоге у представи „Сјећаш ли се Доли Бел“, Камерног театра 55 Сарајево.

У образложењу Награде, наводи се да је Татјана Шојић у представи „Сјећаш ли се

према ријечима Жирија, „најсведенијим глумачким средствима, особеном глумачком ауром, осликавајући унутрашњи свијет и сјећање Дина Зоља, пасивном игром, изнутра, дао додатни емотивни, романтични и трагични тон цијелој представи. Осваја једноставношћу игре и промишљеним приступом лику. Улога Мирсада Туке још једном доказује да нема малих и великих улога које се мјере количином текста и минутаже на сцени, већ само оних које промишљеношћу и страшћу могу миметички да сублимирају живот.“

С. Маројевић

Андрија Милошевић, лауреат Награде „Вељко Мандић“

Афирматор аутентичног црногорског културног израза

Награда „Вељко Мандић“, коју Никшићко позориште додјељује бијенално за изузетан допринос позоришном стваралаштву, ове године припала је глумцу Андрији Милошевићу. Ту Одлуку једногласно је донио

доноси посебно младима, којима се тек отвара могућност сусрета са једним од највећих постигнућа стваралачког духа човјечанства, од античких времена до данас – позоришној умјетности.

Фото: Милош Звицер

Предсједник Општине, Марко Ковачевић уручио награду глумцу Андрији Милошевићу

Жири у саставу: академик проф. др Синиша Јелушић (предсједник) и чланови др Миодраг Чизмовић и Андро Мартиновић, режисер.

У образложењу Одлуке наводи се да Жири приликом одлучивања о овогодишњем лауреату, водио идејом *да је неопходно ставити акценат на млађу генерацију већ остварених и афирмисаних глумаца. Тиме се уједно показује и потреба да се домаћа позоришна, али и укупна културна сцена, оснажи новим креативним подстицајем, да се укаже на вриједности које умијеће ГЛУМЕ*

Имамо у виду да умјетност ГЛУМЕ, која посебно данас, има могућност комуницирања са милионским гледалиштем, самом својом суштином остварује особени дијалог и повезаност са Другим (гледаоцем).

Уколико у дијалогу налазимо оно суштинско на чему почивају драма и позориште, а тиме и глума као њихов нераздвојни дио, онда се величина овог позива, између осталог, разоткрива у далекосежној ријечи филозофа који за дијалог вели да је „једини начин да се мисао не затвори у догму, а живот у тамницу... Један уистину дија-

лошки начин мишљења, вјеровања и дјеловања имао би за посљедицу да међу милиоцима не би било догматика, међу вјерницима фанатика, међу политичарима тирана.

Јер само у дијалошком односу са Другим моје Ја расте и обogaћује се. А умјетност позоришта и глуме у њему, јесте стога један од путева који томе највишем циљу поуздано води.

Уз то, слиједећи опитно увјерење

што ствара радост.

Нема сумње да сви ови атрибути, а посебно онај који је „можда највише“: да ствара радост, у великој мјери, посебно својим комедиографским талентом, отјелотворује глумац „пун живота“, Андрија Милошевић, који је својим огромном глумачким ентузијазмом, посвећеношћу позиву и оствареном глумачком резултату, добио похвалу стручне критике и несумњиву прихваћеност бројног гледалишта, у којима се

Фото: Милош Звицер

Лауреат Награде „Вељко Мандић“, Андрија Милошевић публици се представио својом поезијом

великог редитеља Ингмара Бергмана, имамо у виду да је сам глумац дубоко креативно биће, које дјелује свагда стимулишуће. Глумац је вриједан, професионалан, воли да се пред њега постављају велики захтјеви, он је човјек фантазије, осјећајан и емотиван. Јак је индивидуалист, има смисла за хумор и самоиронију, музикалан је и пун живота. Он прозира редитеља, самог себе и - све остале. Али драж глумца је, можда највише, у томе

млади посебно издвајају.

Према нашем суду, већ кратак осврт на стваралачку биографију Андрије Милошевића представља непобитан аргумент да се угледна позоришна Награда „Вељко Мандић“, ове године управо њему додијели.

Андрија Милошевић је по рођењу Подгоричанин, по васпитању Никшићанин, по глумачком образовању цетињски ђак, а по глумачком замаху је препознат и утемељен

у пријестоници југословенског глумишта и једном од центара европске културе, Београду. Глумачки пут је започео са 16 година, уписујући се као студент прве генерације Факултета драмских умјетности на Цетињу. Као сасвим млад глумац учествовао је активно и препознатљиво у подизању црногорске културне сцене након ратних деведесетих. Као студент је почео да игра на сцени Зетског дома, чији живот је тада ваљало обновити у не баш лаким условима. Након Цетиња, Милошевић се показао у Градском позоришту из Подгорице. У том позоришту је одиграо бројне улоге, а посебно се истичу улоге у представама: „Заувијек твој“, „Новела од љубави“, „Женидба краља Вукашина“, „Три мускетара“, „Црвенкапа“, „Спасавај се од своје жене“.

Учествовао је у обнављању рада Црногорског народног позоришта и дао допринос редовном репертоару националног театра улогама у представама: „Школа за жене“, „Електра“, „Комедија забуне“, „Како се ко роди“, „Горски вијенац“. Милошевић је посебан допринос дао и стварању позоришне сцене тиватског Културног центра играјући у комадима: „Бокешки де мол“, „Бетула у малу валу“, „Кањош Мацедоновић“ и „Јелена Савојска“. Свим улогама које је играо дао је посебан лични печат и оригиналношћу и препознатљивошћу допринио и аутентичном изразу црногорског театра.

Већ богату глумачку каријеру Милошевић је додатно обогатио ангажманом у Београду гдје је свој глумачки рад употпунио и као филмски глумац и телевизијски водитељ. На даскама београдских позоришта такође је одиграо мноштво улога у представама: „Певај брате“, „Тамо и назад“, „Само за твоје уши“, „Крчмарица Мирандолина“, „39 степеника“, „Златни ланчић од бижутерије“, „Иза кулиса“, „Укроћена горонад“, „Змијско легло“, „Декамерон“...

Милошевић је посебан допринос позоришној умјетности дао 2018. године оснивајући ново позориште у Београду под већ препознатљивим именом Театар на брду. Ни у овом прегнућу глумац није остао непрепознатљив, напротив, врло брзо је успоставио редовни репертоар и издашну продукцију, о чему најбоље свједочи на хиља-

де продатих улазница и посебна Милошевићева популарност међу најмлађом публиком.

Важно је уз то напоменути да је Милошевић у свом раду посебну пажњу посветио дјечи како у позоришту, тако и у књижевном изразу, објављујући три књиге за дјецу које су врло позитивно оцијењене од стране критике.

На крају и не на последњем мјесту, Андрија Милошевић је један од ријетких глумаца који је успио да аутентични никшићки жаргон и хумор обојен архаичношћу, универзалним језиком глуме, пренесе широкој публици која увелико надилази црногорске оквире. Тиме је несумњиво допринио успјешно га укључивши у широко пространство балканског и европског културног простора, наведено је у образложењу Одлуке Жирија.

Милошевићу је Награда уручена на отварању „17. Међународног фестивала глумца Никшић 2021“. Глумцу је то значајно признање уручио предсједник Општине, Марко Ковачевић.

Милошевић се захвалио на Награди, подсећајући на име и дјело Вељка Мандића.

Чим дате награди име Вељко Мандић, она претпоставља да сте озбиљан човек и да радите озбиљне ствари. Иако сам неозбиљно озбиљан, нијесам од оних озбиљних људи који су досадни. Можда сам први неозбиљни глумац који је добио награду ‘Вељко Мандић’“, казао је Милошевић.

Глумац Милошевић пише поезију, па је публици прочитао пјесму „Запамтио сам“ из књиге посвећене мајци Вери, која треба ускоро да буде објављена.

Сви су се моји смијали животу. Свака се погрешно срасла кост поново ломила и опет зарасала од силине тога смијања. Тако и ја. Изгубио сам једном посједовни лист мога дјетињства. Нисам могао да докажем властништво. Претурио сам силу преко главе да нађем, да се сјетим, да опет запамтим. Нисам нашао, али сам запамтио. Постао сам подстанар у свом сјећању..., једна је од строфа које је Милошевић прочитао на додјели Награде „Вељко Мандић“.

С. Маројевић

Андрија Милошевић, о глуми и поезији

Умјетност не познаје границе

- *Умјетници, посебно пјесници, драмски и филмски ствараоци и ликовњаци не познају границе, ни подјеле.*
- *Поезија у умјетничком свијету за мене је есенција - темељ културе.*
- *Изузетно сам отворен човјек и не прихватам никакве оквире, посебно не балканске...*

Позоришног, филмског и телевизијског глумца Андрију Милошевића, читаоцима ове специјализоване серијске публикације не треба посебно представљати јер драмски ства-

раоци и љубитељи њихове умјетности добро познају његов стваралачки опус. Из његове биографије издвајамо да је Милошевић са шеснаест година уписао Академију за глуму на Цетињу. Након завршетка студија глуме убрзо је добио ангажман, тако да он до сада има на десетине филмских, телевизијских и позоришних улога. Ширем аудиторијуму постао је познат по улози у ТВ серијалу „М(ј)ешовити брак“.

Његова родбина, пријатељи, колеге, као и мањи дио публике познају га и по још једном умјетничком дару – пјесничком таленту. Са неколика објављена наслова, Милошевић се

успјешно представио најмлађој публици. Пише поезију и за одрасле, тако да ће ускоро из његовог пера изаћи књига коју је посветио мајци Вери. Међу корицама тог првијенца поезије за одрасле су и наслови боје носталгије, стихови који су пуни емоција према пјеснику драгим особама, али и упечатљиве слике дјетињства и завичаја, препуне јединственог колорита који заголицају машту.

Милошевић, умјетност доживљава као спас од дехуманизованог друштва,. Она је за њега сигурно уточиште од малициозности, залудости и сијача мржње.

Умјетници, посебно пјесници, драмски и филмски ствараоци и ликовњаци не познају границе, ни подјеле. Поезија у умјетничком свијету за мене је есенција - темељ културе. Она је и посебна страст. Наравно, та страст се може доживјети док се посматрају слике или скулптуре у галеријама. Али, поезија има посебну чар јер носи снажне

емоције. То је можда једино уточиште од овог отуђеног свијета... Једино уточиште гдје можете да се сачувате од апсолутне дехуманизације друштва.

У широкој лепези умјетничког изражавања, пјеснике издвајам као једну специфичну групу људи која је моћна. Најсликовитији примјер снаге поезије је чињеница да се кроз историју драмска умјетност ослањала на поезију и пјеснике. И другим умјетностима, пјесма служи као мотив. У мојој новој књизи коју ћу ускоро представити, надам се и овдје, у Никшићком позоришту, са музичком подршком Данијела Церовића, има доста

поетског театра. Поетски театар доживљавам као посебан изазов јер му се драмска умјетност, кроз различите форме, враћала вјековима.

Вечерас сам својој баби рекао да сам написао пјесму коју сам јој посветио. Она је сједила поред шпорета... Има 84 године... Пре-жијела је толико трагедија да не могу да их избројим. Рекао сам јој: Софија, написао сам пјесму о Теби... Нећу ти је сада прочитати. Она ме гледа са сузама у очима и рече: Зашто, како...? Видите колико поезија утиче на човјека.

Црногорци јесу рођени пјесници. Ваљда нам је то дошло због тога што се код нас ријеч цијени. У прилог овој констатацији је и ова моја прича: Када нам је мајка умрла, моја породица прима саучешће, а ја брату кажем (имали смо тада по четрдесет година): Велиборе, остасмо сирочад... Ту реченицу коју сам изговорио, а чуо сам је много пута раније, доживио сам као пјеснички израз... Као неку врсту пјесничке слике.

Пјесничке слике видим и када људи дођу на сахране, у чину како се понашају. Наравно, да су они у тим моментима тужни, али се онда у неком тренутку мало опуште, мало се насмију, па мало и попричају. То је уосталом мјесто гдје се људи сретају... Један мој пријатељ погледао ме чудновато јер му је било криво што се људи смију на сахрани. Ја га ухватим за руку и кажем му: Ћути, ми тако жалимо... И то је живот. Ми смо такав народ и такви људи да жалимо са осмијехом... Због тога мислим да се у овом крају нешто чудно дешава. Иначе у Никшићу, али и херцеговачком крају, људе нешто гони у правцу осмијеха.... Трагедија не може да се изрази обичним језиком... То ћу објаснити овако: Како ћемо изразити бол? Не можемо је изразити тако што ћемо рећи: Јој, боли ме.... То, боли ме, звучи банално.

Ви ако хоћете да искажете бол, посебно ону емотивну, морате пјеснички да се изразите. То је нека врста да тако кажем позоришног исихазма... Зато и те догађаје из живота можемо гледати као позориште... Уосталом позориште је исто што и живот.

Андрија Милошевић, наравно био је и остаје вјеран глуми. Његов допринос глумишту у Црној Гори и земљама региона је велики. Отуд и не чуди да је овај глумац за свој допринос позоришном стваралаштву ове године добио Награду „Вељко Мандић“, коју Никшићко позориште бијенално додјељује на „Међународном фестивалу глумца“.

То значајно признање, Милошевић је доживио као „дивну прилику да направи контакт са Вељком Мандићем“ јер то није успио за његовог живота.

Вељко и ја се никада нијесмо срели. Касно сам се родио а Вељко је рано умро. Да сам имао прилику сигуран сам да бисмо феноменално сарађивали. Увјерен сам да би он имао стрпљење за једног младог човјека. Знам да је он био такав. Када сам сазнао да сам добио Награду са његовим именом, Награду коју додјељује Никшићко позориште, одмах сам дошао у свој град, иако сам имао превише обавеза. То нијесу обавезе које ми је неко наметнуо, већ ја толико хоћу да радим. Сматрам да имам мало времена јер овај живот мало траје... Због те пролазности мора се за живота урадити толико тога.

Драго ми је да сам ту и да се ова прича око награде десила у Никшићу. Али и да ми је то неко из других средина додијелио, ја бих се једнако радовао, јер и са тим људима причао сам о позоришту, као што причам сада са Вама. Позориште нема граница и приче типа: Ја сам се ту родио... Изњедрила ме ова средина, не прихватам.

Све што сам урадио, урадио сам сам тако да немам никаквог дуговања према било коме или према нечему. Имам само потребу да се спајам са људима који су ми блиски. Да се спајам са идејом која ми је блиска. Да се спајам са умјетницима који мисле слично. Можемо чак и да не мислимо слично, али тежим да компромисима направимо нешто добро за неког трећег. То је нешто што мене вуче, што мене тјера да радим. Изузетно сам отворен човјек и не прихватам никакве оквире, посебно не балканске...

С. Маројевић

Критика: „Сјећаш ли се Доли Бел“ / изведба на Фестивалу глумца Поетска и катарзична „Доли Бел“

Пише: др Марије Сарап

Наратив романа **Абдулаха Сидрана**, „Сјећаш ли се Доли Бел“ припада колективном сјећању „народа и народности“ бивше нам Југославије (написаног у љето 1963), којег памтимо по незаборавним и култним репликама: „сваког дана у сваком погледу све више напредујем“, „ти спаваш, твоји капци су тешки“, сонгова и мноштва гафова у екранизацији истоименог филма, бриљантног сценаристе Сидрана у режији Емира Кустурице (1981). Многи ће казати да без Сидрана нема ни умјетности „у Кустурице“, али нећемо сада о томе.

Но, у случају позоришне инсценације истоименог романа имамо сасвим другачији приступ у науку и начелу: драматурга **Ведрана Фајковића** у режији и адаптацији **Кокана Младеновића**.

Драмски предложак у овом рукопису је сам по себи обавеза али и залог пред којим је ваљало добро „зиннути“. Вриједило се дрзнути и поновити добро познат слијед драмске радње, нашминкати се умјетничким средствима и опалити до краја, па како буде. Но, морам признати, ова продукција није „ишла“ на блеф. Ово је чист - зицер.

Поентирање евидентно, док је љепота саме драматуршке поетике избалансирана као добро зачињен објед. По мјери и укусу ваљано искројене театарске посебности.

Екипа коју је окупио Младеновић у продукцији Камерног театра 55 из Сарајева само говори о умјетничком лудилу, које је искорачило у простор новог „читања“, идејно али и занатски, зналачки! И помело је све пред собом!

Одувао публику до краја и заувјек – катарзом и никако другачије!

У овом приказу нећу говорити о линеарној драматургији која је пратила (замислите

умијећа) паралелне свјетове, онда и на далеко након тога времена (разумјеће мудраци шта зборим) и на концу остала досљедна од почетка до краја нити, која нас је довела до нас самих, спознаје, ружноће и љепоте, умјетности у цјелости.

Тумачићу „Доли Бел“ у дискурсу у којем смо сада и овдје. И да Бог да, никад више не били гдје смо, занавјек! Ово кажем јер смо заробљени у временима силним. Од онога кад је Сидран записао своје „ране и боли“ па ево

Фото: Милош Звицер

„Сјећаш ли се Доли Бел“ на никшићком Фестивалу глумца

до ове „веселе и короном обасјане 2021.“.

И стално се вртимо око свога репа. Као и онда, тако и временима данашњим. Вазда смо мали и јадни, корумпирани, заведени, лицемјерни и препотентни. Али, у овом временском интервалу самоспознаје, имамо (замисли чуда) дуплу тежину. Не само умјетничку, већ друштвено (слабо) корисну, социјално запостављену, културолошки осакаћену... ма мало је рећ'...

Говорити о представи „Сјећаш ли се Доли Бел“ тешка је работа. Као прво и основно роман Абдулаха Сидрана је умјетност сама за себе, посебна по свим посебностима.

Сам Он је 1981. урадио сценаристички предлог, док су Они у филмском жанру извели остатак магије. Након тога и толиког временског протока, имамо амбициозну идеју за реализацијом позоришне представе. Од ансамбла Камерног театра 55, Сарајево (руку на срце) се може очекивати... да на професионалцима изнесе читав пројекат, али ипак је то преамбициозна продукцијска игра.

Е ту сам вас чекала. Умјетност и постоји због изазова, а не из компромиса. Уколико се биће - умјетник (ма које бранше био)

Фото: Милош Звицер

„Сјећаш ли се Доли Бел“ одушевила публику на Фестивалу глумца

посвети у потпуности свом задатку, неминуван је успјех, загарантована је награда, закуцан је аплауз. Ово није моја мудролија, већ постоји откако је позоришта. Само се намјерно заборавља (овдје мислим на продукцију балканских простора) која продаје ово за оно... Стидно, али је баш тако!

И где чуда, сад је вријеме да вам представим глумачки ансамбл ове „погибено добре позоришне инсценације“ са све драматичним персонима које ИГРАЈУ, дакле: **Емир Хаџи-хаџибековић** - *Махмут Зољ*, **Гордана Бобан** - *Сена Зољ*, **Мирсад Тука** - *Дино Зољ 2*, **Давор Голубовић** - *Дино Зољ 1*, **Елма Јуковић** - *Доли Бел*, **Адмир Гламочак** - *Тетак / Цвикераш*, **Татјана Шојић** - *Тетка / Шинторова мајка / Буба оmlадинка / Штакина мајка*, **Мухамед Хаџо-**

вић - *Шинтор*, **Сабит Сејдиновић** - *Керим Зољ / Владо Кликер*, **Син Курт** - *Мидхо Зољ*, **Амер Селимовић** - *Расим Топ / Најављивач*, **Саша Крмпотић** - *Кико Штака*; сценографски и костимом - **Адиса Вагнеш Селимовић**, музика - композиторка **Ирена Поповић** са продуцентом **Мирзом Музуровићем**. Наравно водећи се драматизацијом Фајковића, са индикацијама редитеља Младеновића, који је на далеко познат по особеном рукопису - без длаке на језику.

И замислите шта се све може очекивати од овакве поставке? „Мислећи мудраци“ или ти модерно речено критичари, рећи ће: Сјајно, успјешно, бравурозно, импресивно... Да јесте, али... Ова представа је са јасним али ненаметљивим редитељским инпутом. Да, али се ни глумци не такмиче у бравурама већ се надовезују, ушивају једно у друго, наслањају се енергетски лагано и с умишљајем унутрашње емоције. Тачно! Њима се вјерује! Они су хероји, свако на свој начин. Глумачке вињете су усклађене тим сведеним рукописом који на моменте јако и снажно „заболи“.

То је зато што сви „раде“ из душе. Извлаче усуд *драматичних персоне* са „дна каце својих“ огољених и танано подешених сензибилитета. Они су филхармонија која ролу изводи у сваком сегменту по ноти, ритму и темпу грандиозно. Зато је изведба успјешна и након двије године активног извођења. Зато се награђује и даље и даље... Зато што се не лажира ништа, и ни у ком случају... Не шмира се, већ се живи театар због њега самога. Не улагује се публици. Не иде се у контру због гафа, већ из лика, реплике, шта год...

Тешко је бити искрен, а камоли искрен у умјетности. Зато се аплаудира на сваку промјену, јер оне одвуку гледаоца као на плимном валу... Одалама га свом снагом у прса, до отрјежњења - катарзе.

Да напоменем, представа „Сјећаш ли се Доли Бел“ се разликује од истоименог филма као „птица и телефон“. Имају заједнички именитељ, неколико истих реплика (да би се остало у *mood*-у, фазону, фолу... примј.аут).

Ма замислите како се тај Младеновић

„усудио“ изоставити онај кључни сонг „На морскоме плавом жалу“? Ха? Е па тако маестро размишља, ја да вам кажем. Да је начинио *copi/paste* кључних реченица, *key words-a*, *song-ova*, величанствених реплика (које су постале опште мјесто доброг штоса) био би јефтини плагијатор са по неком редитељско невидљивом интервенцијом... и пропаде ствар начисто.

И шта се заправо десило? Младеновић је спустио гард. Сидран је дозволио драматизацију (претпостављам), Хаџихафизбеговић као главњак и директор Камерног театра (продукције) потарао је са комплетном екипом све у региону (ваљда се то тако данас каже) и *finita la musica*.

Док меци падају на самом крају, на свим позоришним просторима се леди крв у жилама, јер се зауставља вријеме. Схватиш да је све исто. Укапираш да вријеме стоји. Да нам пута има, али је питање дана када ћемо се поново „у коло ухватити“... јер опет и по ко зна који пут ОПЕТ живимо фашизам. *LIVE* фашизам на Балкану.

Некако је јадно говорити ко је крив. Ко је онда био или ће бити КРИВ. Ето баш у том тренутку, кад сви знамо све, попадале они меци за дугу цијев. Они који праве ране од којих смо сви ђутуре рањени, да нас нити једна медицина, умјетност, а камо ли спјев може окрпити.

То је *profundus* који театар ове изведбе постиже у цјелости. Он и обува и изува, истовремено. Буди и успављује. Зато и плачемо. Шта ћеш друго мајчин сине него горко заплакати!? За свима нама скупа и појединачно. Како прихватити да је све исто? И да се понавља 1945., 1968., 1992. и кукала нам мајка ко зна шта још?

Зато не дрвим о ликовима и радњи. Сви је знамо наизуст. Зато је Сидран тако велики. Пише Наше репилике, без задршке и улагивања. Његова текстура је есенција дијалога који излази из петне жиле и излијеће кроз оба уха истовремено.

И лаже свако, онај ко каже: *Ах лако је режирати - играти добар текст*. Не, господо моја. Тешко је ући у истину. И бити вјеран да ти се вјерује. На концу, и то вриједи схватити. Живимо толико дуго лаж, подлост и сву глиб душе која има толико псеудонима... Пре-

страшно је схватање колико је све на преклапање баш онако како *Махмут Зољ* (Емир Хаџихафизбеговић – добитник **Grand Prix награде за главну мушку улогу** овогодишњег Фестивала глумца у Никшићу) игра сваког данашњег злосретног лика којег познајемо лично или смо то заправо ми. Емир му даје „тон“ препознатљивости, стопљен у соц-реалистичног и замислите и у данашњег истоветног злосретно рођеног – честитог човјека.

Или ону драматис персону од *Дина Зоља 2* у којем тако минуциозно „мучи“ **Мирсад Тука** (добитник **Grand Prix награде за споредну мушку улогу** Фестивала глумца у Никшићу) који свом силином изнутра пребацује рампу, да га видљиво-невидљиво осјећамо као сопствене откуцаје. Не као тик-так, већ дум-дум-дум. Он нас негдје од шпонде пробада, напомиње проток времена и свети нам се... Онако к’о да неће. Е то је бравура, осјећај за постојање онога што не смијеш видјети, а пред очима ти је сво вријеме.

Или да вам мало прозборим о лику изведби безмало четири драматис персоне: *Тетке, Шинторове мајке, Бубе омладинке, Штакине мајке* - изванредне **Татјане Шојић** (добитница **Grand Prix награде за споредну женску улогу** овог Фестивала!) Она која се трансформише и ИГРА. Нестварна до посљедњег зрна увјерљивости, опија сензибилитетом и бравуром за сваког лика понаособ и у потпуности! Браво!

Представу вриједи гледати без даха и устати на поклон - поносито! Ето зато пљуште награде. Зато се стоји на три-четири биса... Зато што се огледамо уру и по у сопственом дану, ноћи, болу и лажотини док глумимо живот, а живимо сопствени ријалити.

Зато је ова представа посебна. У времену које је најтеже за умјетност, гдје нам је дан сачињен од перформанса, шокова, бјегова у друштвене мреже, медијског лудила које заправо не постоји, ови „људи“ створише умјетност. Невјероватно, али истинито. Заиста „свакога дана у сваком погледу све више напредују“!

Цетињска премијера „Није то то – студије Фауста“ О односу мита и реалности у нашој регији

У Краљевском позоришту Зетски дом 21. децембра одржана је црногорска премијера регионалне, копродукцентске представе „Није то то – студије Фауста“, коју је према тексту Симоне Семенич, инспирисан Гетеовим драмским спјевом „Фауст“, режирао Томи Јанежич. Ова представа повезала је четири театарске продукције из три државе: Сарајевски ратни театар САРС и Међународни театарски фестивал МЕСС

Коњиција. У представи „Није то то – студије Фауста“ улоге тумаче глумице из Црне Горе, Босне и Херцеговине и Републике Србије: Јелена Лабан, Селма Алиспахић, Емина Муфтић, Маја Салкић, Амила Терзимехић, Маја Ранђић и Дуња Стојановић, уз учешће Бењамина Коњиције и Габријела Лазића.

Ријеч је о истраживачком, стваралачком пројекту, чија припрема је трајала годину, а текст се базира на поновном преиспитивању

„Није то то – студије Фауста“ / цетињска премијера

(БиХ), Краљевско позориште Зетски дом (Црна Гора) и Београдско драмско позориште (Србија). Драматургију, дизајн звука и свјетла потписује Томи Јанежич, сценографију Бранко Хојник, а костимографију Марина Сремац. За кореографију и сарадњу на драматургији била је задужена Катја Леггин. Асистенткиња режије и за рад на драматургији била је Мирјана Медојевић, док су асистенти режије Габријел Лазић и Бењамин

односа мита и реалности у нашој регији, али и прављење моста између Запада и Истока. Ова прича је код публике наишла на изузетну реакцију публике. До сада је ова представа изведена у: САРТР-у, БДП-у, МЕСС-у, али и на Међународном регионалном фестивалу савременог позоришта „Desiree“.

Директор Краљевско позориште Зетски дом, Илија Суботић је изразио задовољство због чињенице да је, упркос ситуацији с

пандемијом вируса корона, заједно с копродукцентима, успјело да реализује црногорску премијеру, након њених извођења у Сарајеву и Београду.

Ријеч је о веома значајном копродукционом пројекту Црне Горе, Босне и Херцеговине и Републике Србије, у режији једног од најзначајнијих словеначких, али и европских редитеља Томија Јанежича. Ово

причу и да свако осјећа своју причу. Мислим да је то есенција ове представе – изјавила је након премијере на Цетињу, глумица Јелена Лабан. Њена колегиница из Сарајева, Селма Алиспахић подсјетила је како је представа настала у специфичним условима.

Почели смо радити прије пандемије, онда нас је прекинула корона, па смо имали паузу. Мислим да је редитељ на крају схва-

фото: Владимир Мартиновић

„Није то то – студије Фауста“ регионална копродукција

је шеста премијера у Краљевском позоришту Зетски дом, односно шести пројекат који смо самостално или у копродукцији реализовали у 2021. години. Овог мјесеца започели смо рад и на седмој продукцији - истакао је Суботић након цетињске премијере.

Представа је направљена за гледаочеву контемплацију, за његове асоцијације и фантазије. Јесте, ту има и мита, има и околности на Балкану, има доста тога... То је веома лична представа, а то је и представа о свијету или о крају свијета, о позоришту, о рушењу позоришта, али прије свега ту има свега што гледалац у њој види и у њој доживи. У сваком случају, представа не прича причу. Јер не може да преприча – изјавио је за подгоричке „Вијести“ редитељ Томи Јанежич.

Након цетињске премијере, глумице су биле пуне утисака.

Мислим да ова представа комуницира са публиком и да свако доноси своју

тио да је најбоље окренути се тишинама. Јер, пред свим што нам се дешавало на овим просторима у посљедњих 20-30 година, човек једино може да заћути, поручила је она.

Глумица **Маја Ранђић** истакла је како свако ново играње ове представе на њу утиче другачије.

Било је момената које нијесам очекивала, иако сам знала шта ће све да се деси. Увијек се некако увучем у причу и сваки пут играм као да је први- утисци су Ранђић.

Представа је, како је нагласила глумица **Маја Салкић**, изузетно слојевита.

Ово је један од оних тренутака у позоришту које памтите и који вас нагласију на неку личну промјену, али и на промјену размишљања – оцијенила је Салкић.

С. Маројевић

Ревија београдских представа у Црној Гори

Никшићко позориште, у сарадњи са агенцијом „Бео арт“ и уз подршку Електропривреде Црне Горе, од 2. до 5. децембра, организовало је гостовање четири представе из продукције „Бео арт“ и Београдског драмског позоришта.

Током четвородневног гостујућег репертоара, публика је имала прилику да одгледа представе: „Аматери“, „Читач“, „Црна кутија“ и „Хистерија“.

смо, постати чланови наше велике позоришне породице. Ова позоришна ревија се реализује под слоганом „Магија се наставља“, чиме желимо да укажемо на дуги континуитет и готово нераскидиву и магичну везу између нашег града и нашег позоришта, навео је Јелић у најави овог догађаја.

На сцени Никшићког позоришта у гостујућим представама играла су најпознатија

Представа „Читач“ одушевила никшићку публику

Према оцјени ВД умјетничког директора **Јанка Јелића**, та позоришна ревија наметнула се као потреба, али и обавеза.

Овом ревијом смо изразили поштовање према нашој вјерној и препознатљивој публици, али и према многим нашим суграђанима који изражавају интересовање и поштовање према ономе што радимо после дуге паузе и који ће, сигурни

имена глумишта сусједне земље: **Мирјана Карановић, Слободан Нинковић, Младен Андрејевић, Горан Јевтић, Сузана Лукић...**

Осим Никшића, београдске представе изведене су у Подгорици и Котору.

С.М.

Акценти разговора о представи *Зелена чоја Монтенегра* *Велика прича Мома Капора и Зука Цумхура*

Поводом премијерног извођења представе *Зелена чоја Монтенегра* у Подгорици, коју је по мотивима романа **Мома Капора** у сарадњи са **Зуком Цумхуром**, режирао **Никита Миливојевић** одржана је конференција за новинаре, на којој су говорили секретарка Секретаријата за културу и спорт главног града **Ана Медиговић**, умјетнички директор Градског позоришта Подгорица **Душан Ковачевић**, уредница програма ЈУ „Град театар“ **Светлана Ивановић** и глумци: **Симо Тре-**

Градског, јер су све ово моје колеге. Ја сам више пута наглашавала да је позориште трпило доста због пандемије вируса и идеја кад смо конципирали програм ДЕУС-а је била та да позоришни сегмент буде на првом мјесту. Након одржане ревије позоришних кућа из региона на ред је дошла и подгоричка премијера представе „Зелена чоја Монтенегра“. Радујем се извођењу премијере због тога што знам да су лијепи коментари и знам реакцију публике на оно

Са преса поводом премијере „Зелене чоје Монтенегра“ у Подгорици

бјешанин, Божидар Зубер и Јелена Симић. Представа је изведена 10. децембра у Великој сали КИЦ-а „Будо Томовић“, у оквиру 29. манифестације *Децембарска умјетничка сцена - ДЕУС*.

Задовољство ми је што сам овдје на Великој сцени КИЦ-а „Будо Томовић“, и сада ћу рећи, једном члан Градског, увијек члан

што је било у Будви и Београду, а очекујем да тако буде и сјутра вече - казала је Ана Медиговић.

Душан Ковачевић, умјетнички директор Градског позоришта Подгорица, казао је да је овај комад одабран из разлога што живимо у времену гдје је недостатак емпатије јако изражен.

Краљ Никола и Осман Паша су у ситуацији која је јако историјски битна, а прије свега подстиче на емоцију, на широки видик племенитости код људи који се и када су на страни најљућих непријатеља, и даље поштују и уважавају. Зато је ова прича велика и уклана се у остале репертоарске потезе у овој години јер се бави међуљудским односима и проблемима малог човјека у односу на систем или другог човјека - казао је Ковачевић.

Представа је премијерно изведена љетос у оквиру Феситвала „Град театар” у Будви, затим је имала београдску премијеру, а била је и на фестивалским репертоарима „Без превода“ у Ужицу и у Сарајеву у оквиру РУТА ГРУПА ТРИГЛАВ фестивала.

Моје је задовољство, као умјетничког директора, што ширимо институцију у смислу копродукционих односа са осталим јавним установама каква је „Град Театар”, са великом традицијом, озбиљним репертоаром и изузетним професионалцима који раде тамо. И такође, са Београдским драмским позориштем, које је једно од позоришних лидера у региону и са фестивалом РУТА ГРУПА ТРИГЛАВ који смо направиле у смислу уједињења овог простора и ширења квалитета умјетничког и продукционог стваралаштва, али и једног глумачког сазријевања. На том Фестивалу, моје колеге су имале прилику да играју са глумцима из других позоришних кућа - закључио је Ковачевић.

Светлана Ивановић, уредница програма ЈУ „Град театар“ је истакла важност како саме копродукције тако и теме којом се представа бави.

Сматрам да је ансамбл препознао чињеницу да велика прича Мома Капора и

Зука Цумхура, која је базирана на томе да, смо, упркос свим разликама у култури и историји ипак само људи жељни разумејевања, пријатељства и љубави - казала је Ивановић.

Божо Зубер у представи глуми *Војводу Вукашина*.

Алтернација сам колеги Емиру Ђатовићу тако да не могу детаљно говорити о процесу рада који је био прије него што сам ја дошао, али оно што ћу истаћи јесте да заиста влада одлична атмосфера међу екипом. Претпостављам да је већина читала књигу, а ја ћу вас позвати да погледате представу – казао је Зубер..

У улози *Мејџори Еванс* је **Јелена Симић**.

Када су три копродуцента једне представе то зна да буде компликовано, али смо добили прилику да упознамо нове људе, нове сараднике. Поред онога што смо на сцени остварили, остварили смо и неку другу врсту блискости и пријатељства. Наш ансамбл је као породица, а када нам се прикључе нови људи онда то добије и додатни квалитет. Ову смо причу испричали на један необичан начин, говорили смо о пријатељству и разликама, да поред свега што се дешава треба сачувати људскост, што је данас, чини ми се постало још теже него раније – закључује глумица Симић.

Улога *Сердара Филипа* припала је **Симу Требјешанину**.

Била је одлична атмосфера током рада на представи и сматрам да то утиче и на сам квалитет комада. Размјена енергије са људима врло је значајна за нас глумце. Поред свих недаћа ова представа се наставља и сјећање на нашег колегу Марка Живића остаје и он ће бити стално са нама. Није лако када морате да изађете на сцену, а те особе више нема, али то смо некако превазишли и кад играмо мислимо на њега, да нам се смјешти ту негдје иза сцене – рекао је Требјешанин.

Зелена чоја Монтенегра је имала и београдску премијеру 9. новембра у Београдском драмском позоришту.

Представа је рађена у копродукцији Градског позоришта Подгорица, Београдског драмског позоришта и ЈУ „Град театар“ Будва.

Градско позориште Подгорица

„Протекција“, Народног позоришта Сарајево у ЦНП-у Регионална премијера поводом јубилеја

У Црногорском народном позоришту 11. новембра изведена је представа „Протекција“, Бранислава Нушића у режији Кокана Младеновића. Продуцент овог комада је Народно позориште Сарајево. Премијерно је овај комад изведен 21. октобра ове године на Великој сцени Народног позоришта Сарајево, чиме је обиљежен јубилеј - стотину година постојања националног Театра БиХ и вијек извођења тог Нушићевог дјела са којим је Позориште у Сарајеву почело са радом. Адаптацију текста и писање сонгова потписује

Роб и Филип Солдат.

Гостовање Театра из Сарајева био је повод организовања прес конференције, на којој су два национална позоришта скренули пажњу на значај размјене програма, гостовања и копродукције.

За гостовање једног позоришта у другом градовима и државама, за сарадњу и размјену међу театрима није потребан посебан повод, али ово гостовање Народног позоришта у Сарајеву вечерас у Подгорици има изразито свечарски карактер. У питању је

Милена Богавац, сценографкиња је Маријела Хашимбеговић, костимографкиња Лејла Хоћић, композиторка Ирена Поповић Драговић, драматуршкиња Џејна Хоћић, лекторка Мирела Латић, сарадница за сценски покрет Амила Терзимехић, инсписијент Мустафа Зрнић, а суфлерка Есмералда Абдијевић.

У представи играју: Ермин Сијамија, Белма Салкунић, Амина Беговић, Александар Сексан, Амра Капићић, Мерима Лепић Реџеповић, Дино Бајровић, Мирвад Курић, Мона Муратовић, Алдин Омеровић, Емина Муфтић, Амар Чустовић и Мак Ченгић. Музичари су: Ана Петровић, Доминик

обиљежавање једног великог и значајног јубилеја за сваки театар – 100 година рада НП Сарајево. Задовољство нам је што ће управо представа „Протекција“ којом НП Сарајево обиљежава свој јубилеј, имати своју регионалну премијеру у Црногорском народном позоришту. Подсјетићу и на једну важну чињеницу, а то је да је ЦНП након рата у бившој Југославији покушавајући да успостави покидане културне везе, гостовало у свим бившим југословенским републикама. Једна од првих адреса била је Сарајево и његово Народно позориште. Добри и блиски односи наша два театра потврђени су касније и кроз потписивање

протокола о сарадњи, па је тако и публика у Сарајеву и у Подгорици имала бројне прилике да види најбоља позоришна остварења ове двије куће. И ово гостовање показује напор и намјеру оба управника, и Дина Мустафића и Марка Баћовића, да се наша сарадња у наредном периоду унапређује и интензивира – казала је ПР националног

увијек нема у ЦНП-у, а то су опера и балет – рекао је Мустафић.

Првак Народног позоришта Сарајево **Александар Сексан** је изразио задовољство што је подгоричка публика прва која је након Сарајева видјела ову представу. Казао је да је било изазовно радити са Коканом Младеновићем.

Са преса у ЦНП - у

театра **Зорана Краљ**.

Директор Народног позоришта Сарајево **Дино Мустафић** је најавио репертоар Народног позоришта Сарајево до краја позоришне сезоне. Он је истакао да је ово гостовање само наставак једне веома добре сарадње између Народног позоришта Сарајево и Црногорског народног позоришта.

Ово гостовање је добра прилика за осмишљавање планова који ће још више повезати наша два позоришта. Жеља нам је да, иначе добру сарадњу унаприједимо и интензивирамо кроз неке друге видове сарадње као што су копродукције, заједнички пројекти, измјене ауторских тимова, умјетника, упризорење драма црногорске и босанске књижевности. Сигуран сам да ће бити привилегија и за црногорску публику, као и за сарајевску да се упозна са цијелокупном продукцијом наших театарa, а биће нам посебно задовољство да гостујемо са оним умјетничким сегментима којих још

То је била сјајна прилика да видим да ли се ја као глумац сналазим у тим концептима који преузимају примат у позоришту. Он ме је натјерао да микрофон прихватим као реквизиту и дио представе, јер ми глумци просто морамо прихватити нове позоришне трендове – казао је Сексан.

Глумица **Амра Капицић** је рекла да се нигдје не осјећа као код куће, када иде на гостовање, као што се осјећа у Подгорици.

Млади глумац **Дино Бајровић** је рекао да је срећан што је добио прилику да игра овако одговорну улогу.

Глумица **Белма Салкунић** је казала да је поносни члан ансамбла Народног позоришта Сарајево.

Поносна сам што смо успјели да, упркос свим потешкоћама, прегурамо овај процес и направимо овако добру представу – рекла је Салкунић.

Црногорско народно позориште

Дан Црногорског народног позоришта

За Дан Црногорског народног позоришта - 1. новембра додијелене су годишње награде и признања.

На приједлог директора **Марка Бачковића**, Савјет Црногорског народног по-

зоришта донио је одлуку да Годишњу награду за изузетне умјетничке резултате у 2021. години добију глумци: **Славко Калезић** за улоге у представама „Боконда“ и „Омла-

у пензији, добили су глумци: **Оливера Вуковић**, **Момчило Пићурић**, **Драган Рачић** и **Гојко Бурзановић**.

Стипендију „**Велибор Буцко Радоњић**“ која се додјељује младим ауторима за изузетне резултате у области позоришне сценографије, костимографије и ликовне умјетности, добила је **Гордана Булатовић**, студенткиња аудио-визуелних умјетности.

За резултате постигнуте у продукцији, организационом, административном и техничком сектору, Годишње награде за 2021. годину добили су: **Нела Оташевић**, **Јелена Милошевић** и **Јања Ражнатовић**, извршне продуценткиње, **Тајана Недић**, ПР савјетница, **Маша Лалевић**, службеница за јавне набавке, **Дејан Ђурђевић**, организатор продаје, **Милодарка Радуловић**, архивски техничар, **Раде Бешовић**, сценски расвјетљивач,

дина без Бога“, **Бранка Оташевић** за улоге у представама „Боконда“ и „Омладина без Бога“, и **Андреа Мугоша**, за улоге у представама „The Effect“ и „Омладина без Бога“.

Статус доживотног члана тог националног Театра, који стичу драмски умјетници

Милка Стојановић, сценска маскерка-вла-суљарка, **Ирена Љумовић**, гардероберка, **Рада Марковић** и **Светлана Дамјановић**, хигијеничарке.

С.М.

„Употреба човека“ - пројекат регионалне копродукције Вишеструки фестивалски лауреат

Представа „Употреба човека“ која је рађена у регионалној копродукцији будванског Фестивала „Град театар“, „Новог тврђава театра“, новосадског позоришта *Újvidéki Színház* и East West центра из Сарајева вишеструки је лауреат престижних фестивала у земљама региона. Представа је освојила три награде на 9. Фестивалу првоизведених представа у Алексинцу, који је одржан од 22. до

„Шабачко пролеће“ у октобру освојила је двије награде: Награду публике и Награду за најбољу женску улогу коју је добила Емина Ерол за улогу *Вере Кронер*. На ужичком 25. Југословенском позоришном фестивалу „Без превода“, одржаном у јуну, ова представа је освојила четири награде. Борис Лијешевић је награђен за режију. Чланови жирија ужичког Фестивала додијелили су На-

„Употреба човека“ на Фестивалу у Алексинцу

27. новембра. Жири, у саставу: Драгана Јовановић, Горан Ибрајтер и Мирослав Радоњић, Награду за најбољу режију додијелио је редитељу овог комада, Борису Лијешевићу. Жири је додијелио и Специјалну награду за драматизацију истоименог романа Александра Тишме, по којем је представа настала. Одлуком публике „Употреба човека“ проглашена је за најбољу представу Фестивала.

Овај регионални копродукцентски пројекат освојио је награде на претходним фестивалима у Шабцу и Ужицу. На 5. Фестивалу

граду за најбољу сценографију Жељку Пишкорићу, а Марини Сремац за Најбоља костимографска решења, док је Награда за најбољег младог глумца, као и Награда Политике „Авдо Мујчиновић“, додијељена Аљоши Ђидићу.

Драматизацију романа су урадили Борис Лијешевић и Федор Шили, музику за представу је компоновао Стефан Ђирић, костиме је осмислила Марина Сремац, а сценографију Жељко Пишкорић. У представи играју: Емина Елор, Аљоша Ђидић, Драгиња Вогањац, Југослав Крајнов,

Душан Вукашиновић, Огњен Никола Радуловић и Огњен Петковић.

Представа је продуцирана у оквиру заједничког регионалног програма „Дијалог за будућност“, који у Босни и Херцеговини, Црној Гори и Србији воде: УНЕСКО, УНИЦЕФ и УНДП.

дости“, борделу у којем сексуалне услуге које пружају СС војницима, продужавају им живот и одлажу пут у крематоријум. Питање којим се бави представа јесте да ли треба преживјети када се цијели твој свијет распадне и нестане? Није ли боље, часније и паметније нестати заједно са

„Употреба човека“ у режији Бориса Лијешевића

Представа „Употреба човека“ траје два сата. Комад говори о свијету којим је завладала вјерска, расна, политичка и свака друга нетрпељивост. Лудило се шири, а људи се надају да оно неће стићи до мирољубивог Новог Сада и да Европа и свијет неће дозволити ширење нацизма те не предузимају ништа, иако им све говори да треба бјежати и спасавати се. Сигурни су да разум увијек на крају надвлада. Главна јунакиња Вера Кронер, дјевојка из богате трговачке јеврејске породице, бива депортована у Аушвиц 1943, са својом и осталим јеврејским породицама. Вера једина преживљава, јер логорско вријеме проводи у „кући ра-

њим? Да ли се треба борити за живот ако послје тога слиједи трауме и слике најгорих ужаса, које се враћају и не дају мира. Има ли тада више смираја, дома? (...) Шта је све човек и шта је све у њему, било је главно питање током рада на овој представи. Човјека мијењају околности. Прилагођава се. Постаје оно што вријеме од њега тражи. Ово је прича о потрази за изгубљеним животом, који се никада није ни десило – наводи се у пратећем, продуцентском материјалу.

С. Маројевић

„Боконда“ на 26. Југословенском фестивалу „Без превода“ Документарност о умјетности

Представа „Боконда“, **Виктора Лодата**, у режији **Душанке Белаве**, изведена је 4. новембра на сцени Народног позоришта у Ужицу, у оквиру **26. Југословенског позоришног фестивала „Без превода“**. Поред ЦНП-а, на Фестивалу који се одржао у Ужицу од 1. до 7. новембра учествовали су: **Босанско народно позориште** из Зенице, **Југословенско драмско позориште** из Београда, **Позориште**

овог умјетничког дјела. Бави се односом обичног човјека и умјетности, супротставља принципе закона и личног убјеђења. Прати уну-трашња колебања специфичних карактера и преиспитује појам и поријекло патриотизма.

У представи играју: **Зоран Вујовић**, **Славко Калезић** и **Бранка Оташевић**.

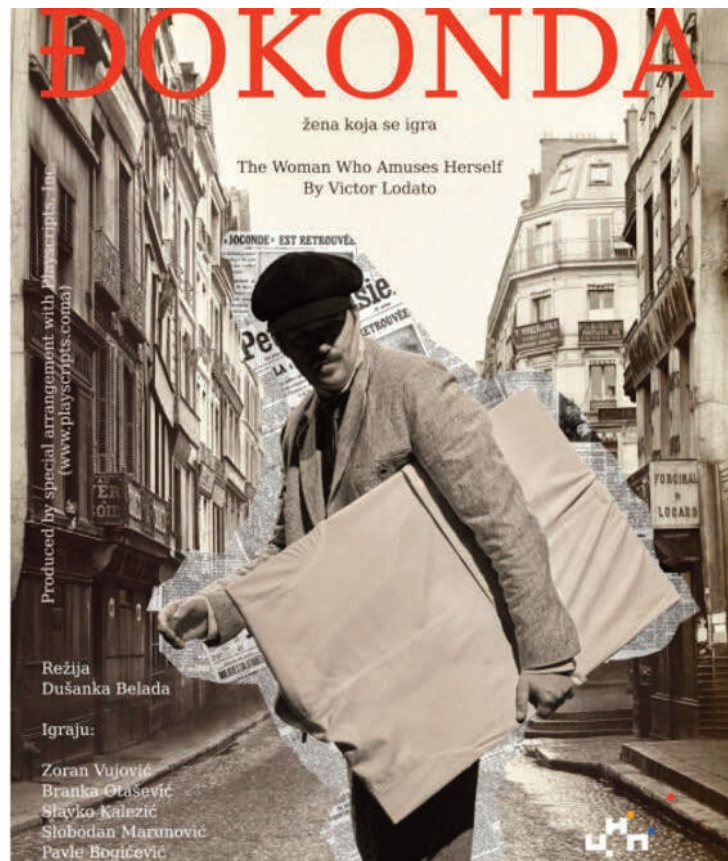
Након извођења представе одржан је разговор са редитељком и глумцима, а те акце-

JUGOSLOVENSKI
POZORIŠNI FESTIVAL
BEZ PREVODA

Užice, 1. do 7. nov. 2021.

XXVI 26. Југословенско позоришно фестивал
Фестивал „Без превода“
Ужице, 01. до 07. новембра 2021.

**ПРИЧАЈ МИ
О НЕЖНОСТИ**

Промена из Новог Сада, **Атеље 212**, **Народно позориште Пирот** и **Градско позориште** из Подгорице.

Драма „Боконда“ (Жена која се игра), описује истинити догађај – крађу да Винчијево „Мона Лизе“, 21. августа 1911. године, од стране италијанског досељеника, бившег радника у Лувру – Вићенца Перуђе, који је желио да је врати Италији. Кроз различите углове сагледања, фрагментарно, путем монолошких сцена, драма истражује разлоге посебности

нте разговора о овој представи објављујемо као занимљиву театролошку расправу.

Селектор Фестивала, **Бојан Муњин** истакао је да се ова представа у потпуности уклапа у концепт овогодишњег Фестивала који се одржава под мотом „*Причај ми о нежности*“.

Ова представа нас се апсолутно тиче. Редитељка и глумци су то јасно на значили. Потпуно је евидентно и видљиво да данас, као можда никад прије, барем у мо-

дернијем времену, мислим на 20. вијек, или чак и 19., умјетност није на цијени на којој би требала бити. Када сам разговарао поводом представе „Хамлет“ са покојним Небојишом Глоговцем, он је рекао да је умјетност остала иста, промијенио се однос према њој. И то је савршено тачно. Морамо причати о „Боконди“ као о једном симболу, једном питању. Ми заправо данас живимо у времену најјефтинијег спектакла. Те 1911. године можда је постојала и нека велика брига, кад је она враћена била је велика пажња, али и тада је то био велики спектакл. Данас можда нико о томе не би ни размишљао, него би то био неки још јефтинији спектакл. Ова представа, и ово питање о умјетности апсолутно је потребно и апсолутно је наша тема. Мислим да млади људи попут редитељке „Боконде“ у овом времену треба дати прилику да се покажу на мјестима гдје се појављују највећи режисери и треба дати шансу тим младим људима – рекао је Муњин.

Марина Миливојевић Мађарев, театролошкиња и позоришна критичарка истакла је да је у питању комад који суштински говори о једној великој страсти, њежности и љубави према умјетности.

Јако је важно да је Црногорско народно позориште једној младој, амбициозној редитељки отворило простор за рад, јер они јесу будућност овог посла и ове умјетности и ако их ме не његујемо, не подржавамо, ако им ми не дајемо континуитет у раду, они не могу успјети а то је највећа штета за све нас. Позориште је начин да се вратимо љепоти и умјетности и то је оно о чему говори и ова представа – констатовала је Миливојевић Мађарев.

Редитељка Душанка Беллада, појаснила је да се бавила темом која се ње тиче, а то није само љубав према умјетности, већ и однос човјека према умјетности којој се не посвећује довољно пажње у данашњем времену.

Прије свега, оно што ме је занимало јесте та фасцинација која траје већ 500 година и везана је за једно умјетничко дјело. Откуд она, зашто, зашто толико вјекова она наставља да интригира људе? Сасвим случајно сам наишла на тај текст и оно што ме је привукло јесте драматуршка

форма и документарност саме приче. Пуно људи није знало ко је Вићенцо Перуђа, човјек који је сигурно заслужан за то што је Мона Лиза данас готово дио нашег свакодневног живота. Запитао се често што је то заправо што нам онда нуди, и тај тренутак у којем помислимо у чему себе видимо гледајући њу. И не само њу, већ било коју слику, слушајући било коју композицију или гледајући било коју представу, што је то што у нама умјетност буди – поручила је редитељка Беллада.

Глумац Зоран Вујовић је рекао да ова прича није свакидашња.

Она не третира неку од тема које су ангажоване друштвено и из контекста, него умјетност ставља у центар ствари, и у центар те умјетности ставља изразиту човјекову потребу за умјетношћу и оним најплеменитијим, а то је осмијех. Не само кад је у питању Мона Лиза, него данас је и те како потребан осмијех за који смо постали лијени, све мање спремни трагати, све више копамо по некој џигерици, по неким негативним, неугодним елементима, све више свој креативни потенцијал сводимо на расцјеп личности. Ова представа мене као глумца ослобађа. Волим да копам по својој нутрини, да се качим за одсјаје неких звијезда које су се угасиле за многе људе – казао је Вујовић.

Глумац Славко Калезић је нагласио да је у сваком позоришном процесу најважније да се људи разумију, те да је и ово, између осталог, комад о разумијевању и неразумијевању.

Изазовно је било у глумачком смислу, у средствима, трансформацијама, прилагођавању... Изазовно и инспиративно, а нарочито јер смо радили у јеку пандемије – рекао је Калезић.

Глумица Бранка Оташевић је изразила задовољство због учешћа на Фестивалу „Без превода“, а посебно због представе у којој игра, а која говори управо о умјетности, тако занемареној и маргинализованој у данашњем времену.

Црногорско народно позориште

„Бог масакра“ и „Ифигенија“ на Фестивалу у Сарајеву „Шиндлеров лифт“ - апсолутни побједник

Црногорске представе „Бог масакра“ и „Ифигенија“ учествовале су 15. и 18. децембра на 5. Фестивалу „Дани Јурислава Коренића“ у Сарајеву, чији је продуцент **Камерни театар 55**.

Цетињски „Бог масакра“ рађен је према тексту **Јасмине Резе**, у режији **Синише Евтимова**.

У представи о два брачна пара која теже рјешавању сукоба своје дјеце, улоге тумаче: **Марија Лабудовић, Вуле Марковић, Јелена**

„Бог масакра“ у режији Синише Евтимова

Ђукић и Омар Бајрамспахић.

Еурипидову „Ифигенију“ режирао је **Зоран Ракочев**, а комад је настао у копродукцији Центра за културу Колашин, НВО „Корифеј театар“ и Центра за културу „Војислав Булатовић Струњо“ из Бијелог Поља. У представи играју: **Уна Лучић, Јелена Ђукић, Ђорђије Татић, Петар Новаковић, Моамер Касумовић, Анђелија Рондовић, Огњен Секулиж**, као и музичар **Бојан Пеко Минић**, који је урадио и музику за представу.

Еурипидова „Ифигенија“ је комад људске катастрофе. Еурипид нам казује да су људске жртве за највеће друштвене идеале часније од прихватања ограничене слободе – истиче редитељ Ракочев.

Фестивал „Дани Јурислава Коренића“ трајао је од 14. до 22. децембра, поред представе из Црне Горе, публици су се представиле најквалитетније регионалне позоришне продукције: „**Госпођица Јулија**“, по драми Аугуста Стриндберга, у режији Аиде Буквић

– копродукциони пројекат Градског казалишта „**Јоза Ивакић**“ Винковци и Хрватског народног казалишта **Осијек**, „**Петра**“, по мотивима текста Ричарда Лорца у режији Ирфана Менсура – Народног позоришта **Тимочке крајине**, „**Зоран Радмиловић**“ из Зајечара, „**Идентитлук**“, у режији Тање Милетић – Оручевић, урађен у копродукцији Хрватског народног казалишта **Мостар / Народног позоришта Мостар**, „**Шиндлеров лифт**“, у режији Кокана Младеновића, у продукцији **Камерног театра 55**, „**Ствари о којима не говоримо**“, **Македонског народног позоришта**, у режији Неле Витошевић и представа Народног позоришта Републике Српске „**Ожалошћена породица**“, коју је по тексту Бранислава Нушића режирао Никола Пејаковић. Фестивал је у част награђених, затворила монодрама „**Букача**“, рађена по књизи Мартине Млинаревић, у режији Тее Шимић.

О наградама је одлучивао петочлани Жири у саставу: **Божидар Шнајдер, Светислав Басара, Арма Тановић, Нермина Мујагић и Лариса Сарајлић Рамовић**. Према њиховој оцјени апсолутни побједник Фестивала је представа „**Шиндлеров лифт**“, која је лауреат **Награде Драган Јовичић за најбољу представу**. Редитељ овог комада, **Кокан Младеновић** освојио је **Награду Јурислав Коренић за најбољу режију**. **Адиса Ватреш Селимовић** добила је **Награду за најбољу сценографију** за рјешење у „**Шиндлеровом лифту**“. **Награда Жан Маролт за најбољег глумца** припала је Адмиру **Гламочаку**, док је његова колегиница, глумица **Гордана Бобан** добила **Награду најбоље глумице** на Фестивалу. Награђени глумци су такође, из представе „**Шиндлеров лифт**“.

Овај сарајевски Фестивал носи име једног од оснивача и главних иницијатора покретања Малог позоришта, данас Камерног театра 55. **Јурислав Коренић** је био управник ове театарске куће у Сарајеву од 1958. до 1966. године, али и редитељ 44 представе које су постављене на сцени Камерног театра 55.

С. Маројевић

Фестивал РУТА у Београду, Сарајеву и Загребу

Наредни Фестивал у Љубљани

Регионална унија театара Група Триглав - РУТА наставила је своју мисију сарадње позоришта у региону. Тако је домаћин тог Фестивала недавно било Београдско драмско позориште. Фестивал РУТА почео је 6. децембра извођењем представе „*Living room*“, Ернста Мондтага на сцени „Оливера и Раде Марковић“. Позориште из Београда је по други пут организатор театарских сусрета, а своје најновије продукције извели су: Каза-

ришта Подгорица и „Шиндлеров лифт“, Дарка Цвијетића у продукцији Камерног театра 55 из Сарајева.

Претходно је домаћин РУТА Фестивала, од 7. до 13. новембра, био сарајевски Камерни театар 55. На репертоару тог „путујућег“ фестивалског издања, Градско позориште Подгорица 11. новембра извело је представу „Дон Кихот“ коју је, по мотивима романа Мигела де Сервантеса, режирао

лиште *Ulysses* из Загреба, *Mesmno gledališče ljubljansko*, Градско позориште из Подгорице, Драмски театар из Скопља и сарајевски Камерни театар 55. Након те представе на РУТИ је изведен комад „Носорог“, Ежена Јонеска у режији Ленке Удовички (Казалиште *Ulysses*). Као трећа на репертоару овог Фестивала била је драма „Странци“, Паола Ђеновезеа, у режији Неле Витошевић, у извођењу Драмског театра из Скопља. Публика је одгледала извођење представе „Седам дана“, Катарине Морано у продукцији „Младинског гледалишча љубљанског“. Посљедње двије вечери Фестивала биле су резервисане за пројекте: „Коњи убијају, зар не?“, Маје Пелевић, Градског позо-

Андраш Урбан, а рађена је у копродукцији са Барским љетописом. У представи играју: Бранка Фемић Шћекић, Вања Јовићевић, Кристина Обрадовић, Сања Поповић, Анђелија Рондовић, Јелена Симић и Бранка Оташевић. Фестивал у Сарајеву је 7. новембра свечано отворен представом Камерног театра 55 „Шиндлеров лифт“, у режији Кокана Младеновића. Драмски театар Скопље представио се сарајевској публици 9. новембра представом „Кармен“, у режији Дејана Пројковског. Казалиште *Ulysses* је 10. новембра на сцени БКЦ-а извело представу „Тко се боји Вирџиније Вулф“, у режији Ленке Удовички. Фестивал „Град театар“ са Градским позориштем из Подгорице и

Београдским драмским позориштем, је 12. новембра затворило Фестивал у Камерном театру 55, извођењем представе „Зелена чоја Монтенегра“, у режији **Никите Миливојевића**. Премијера тог комада у Црној Гори била је у порти манастира Старевићи, у оквиру

мерни театар 55 из Сарајева и Драмски театар Скопље.

Идеја која стоји иза регионалне Уније је отварање врата за сарадњу између позоришта у земљама окружења, како би се подстакла интеракција, како између професионалаца

позоришног дијела програма овогодишњег издања „Град театар“.

Фестивал Регионалне уније театарара Група Триглав (РУТА Група Триглав) одржао се на Брионима од 13. до 25. августа. Домаћин Фестивала било је **Казалиште Ulysses**. То фестивалско издање отворено је на тврђави *Минор* на Малом Бриону 13. августа са представом „**Краљ Лир**“, **Виљема Шекспира**, у режији **Ленке Удовички**, са **Радам Шербецијом** у главној улози. Фестивал је затворило Београдско драмско позориште, које је 25. августа извело представу „**Ружни, прљави, зли**“, **Слободана Обрадовића** (по мотивима филма Е. Сцоле) у режији **Ленке Удовички**.

РУТА Група Триглав је мрежа партнерских позоришта из градова земаља регије коју уз Градско позориште из Подгорице чине и позориште: **Местно гледалиште љубљанско** из Љубљане и **Театар/казалиште Ulysses**, Београдско драмско позориште, Ка-

из позоришне струке, тако и с публиком којој се пружа прилика за упознавање с рецентном позоришном продукцијом из сусједних земаља. РУТА Група Триглав замишљена је као низ фестивала који би се у интервалима од неколико мјесеци одржавали у градовима домаћинима из којих долазе потписници пројекта. Прво издање Фестивала је организовано у Београдском драмском позоришту од 1. до 6. децембра 2019. године. Домаћин другог Фестивала од 2. до 7. марта прошле године било је Градско позориште Подгорица, а домаћин трећег издања Фестивала је био *Ulysses* театар од 13. до 25. августа ове године.

Наредно фестивалско издање заказано је за фебруар 2022. године, а оджаће се у Љубљани.

С. Маројевић

Дигитализација биоскопских дворана широм Црне Горе Реализација пројекта до краја 2023. године

Министарка просвјете, науке, културе и спорта проф. др **Весна Братић** и директорица Филмског центра Црне Горе, **Александра Божовић** потписале су уговоре о суфинансирању пројекта дигитализације позоришних и биоскопских дворана у шест црногорских општина. Уговоре су потписали са: ВД директором Никшићког позоришта, **Радинком Крулановићем**, директорицом Центра за културу Беране, **Слободанком Ивановић**, директором Центра за културу Пљевља **Небојшом Рубежићем**, директорком Херцег

препознати Законом о кинематографији и Националним програмом за развој кинематографије за период 2018 - 2023. године. Овај пројекат само је један у низу успјешних подухвата који су пред нама, а који ће за сигурно оснажити заједничку перспективу и изњедрити нове прилике на путу наше успјешне сарадње – изјавила је Братић.

Овај важан пројекат подразумева рјешавање питања неопходне инфраструктуре којом ће сале центара за културу добити савремено опремљене просторе за реализацију приказивачке дјелатности. Тиме се у првом реду настоји директно утицати на развој кинематографије у Црној Гори, а посебно у општинама које до сада нијесу имале адекватне улове за приказивање филмова и за развој филмске публике. Пројекат дигитализације приказивачких сала наставак је једне од посебно значајних активности кооперације ресорног министарства, ФЦЦГ и поменутих општина чиме се дугорочно доприноси развоју и јачању црногорске кинематографије – оцијенила је Александра Божовић.

Са потписивања уговора у Подгорици

феста **Горданом Крцуновић**, директорицом Центра за културу Колашин **Горицом Илинич** и директором Центра за културу Плујине **Миленком Мићановићем**.

Потписивање ових уговора доприносиће развоју и јачању црногорске кинематографије.

Техничко-технолошко унапређење сала које обављају приказивачку дјелатност у Црној Гори, заједничким средствима Министарства, Филмског центра и центара за културу увешће најсавременије дигиталне технологије, обновиће и стандардизовати биоскопске мреже, биће подстицај развоја техничке базе кинематографије, као и едукације и стручне обуке запослених у тим установама. Све су ово приоритети који су

Никшићко позориште очекује да ће дигитализација бископа бити у функцији половином наредне године.

*Филмски центар Црне Горе ће набавити адекватну опрему која одговара специфичним условима нашег Позоришта. У међувремену одрадиће се и законска регулатива. Очекујемо да се цио посао може привести крају до половине наредне године – изјавио је ВД директора Никшићког позоришта **Радинко Крулановић**.*

С. М.

У позориштима одржани концерти у сусрет празницима

Светковина културе и музике

У позориштима Црне Горе, поводом предстојећих празника, одржани су пригодни концерти. У **Никшићком позоришту** 30. децембра одржаће се **Божићни концерт** у којем ће учествовати: ученици **Музичке школе „Дара Чокорило“**, Хор „Свети Новомученик Станко“, Хор „Преподобна мати Ангелина“, Хор ЈУ „Захумље“ из Никшића, те пијанисткиња **Ана Вуказић** из Бара, дуо **Стефан Шкорић** и **Марија Мاستило** из Требиња и Сарајева и никшићки дуо **Стефан Теха** и **Владимир Кецојевић**.

У Краљевском позоришту Зетски дом, 27.

децембра, такође је поводом предстојећих празника одржан **Годишњи концерт** цетињског хора „**Луча**“. Хор „**Луча**“ основао је познати диригент, композитор и аранжер проф. **Радован Паповић** 2019. године. Хор се овог пута представио низом разноврсних композиција, а у првом реду из културне баштине Црне Горе и региона.

У **Црногорском народном позоришту**, крајем децембра, одржан је традиционални **Новогодишњи концерт**, на коме су наступили познати виолиниста **Yury Revich** и сопран **Ивана Чановић**. Публици је представљен нови **Камерни оркестар Црне Горе**, састављен од најбољих музичара из наше државе и региона, који је наступао под диригентском палицом свјетски познатог диригента **Sasche Goetzela**.

Публика је уживала у познатим мелодијама симфонијске музике, валцера, танга, традиционалних и савремених композиција за виолину и оперске музике (Вивалди, Piazzola, Mozart, Shubert...).

Диригент **Sasche Goetzela** је изразио задовољство што је наступио пред црногорском публиком.

Први пут сам у Црној Гори, а деби је увијек предивно искуство тако да сам изу-

зетно задовољан. Осјетио сам повезаност са публиком и то је било фантастично. Ми дајемо срце публици нашом музиком и осјетио сам да нам публика ту љубав враћа. Вечерас смо имали различите националности на сцени и међу извођачима и то је заиста била једна светковина културе и музике – казао је Гоетзел.

Виолиниста **Yury Revich** је свирао на Страдивари виолини *Princess Aurora* из 1709. године и приредио публици несвакидашњи доживљај.

Имао сам прилику да пред црногорском публиком премијерно изведем дјело које сам сам компоновао и било је то право уживање. Већ сам свирао у Црногорском народном позоришту и срећан сам што сам поново ту – истакао је Revich.

Сопран **Ивана Чановић** је истакла да их је публика по завршетку концерта аплаузом држала на сцени више од десет минута.

То мени говори да је концерт био фантастичан. Посебна ми је част што је црногорска публика имала прилику да ужива у извођењу великих умјетника. Такође, сам срећна што су најбољи музичари из Црне Горе и региона прихватили прилику да формирамо Камерни оркестар Црне Горе. Посебно задовољство смо имали због наступа Yury Revich и Sasche Goetzela који су дошли из Бечке опере – закључила је Чановић након наступа.

Директор ЦНП-а **Марко Баћовић** казао је да је *то вече још један од лијепих традиционалних догађаја, којим се драмска сала претворила у магичну музичку кутију. Овај национални Театар је изузетно поносан што за музичку уредницу има велику умјетницу као што је Ивана Чановић* – изјавио је Баћовић.

Црногорско народно позориште

Драмски студио „Празан простор“ „Razumi.me“ о различитостима

Драмски студио Празан простор 14. децембра у просторијама ЕУ Инфо центра одржао је јавну трибину, на којој су представљени резултати пројекта „Razumi.me“. Овај пројекат подржан је кроз програм „ОЦД у Црној Гори – од основних услуга до обликовања политика – „М’БАСЕ“ који спроводи Центар за грађанско образовање (ЦГО), Friedrich Ebert Stiftung (ФЕС), НВО Политикон мрежа и НВО Центар за истраживање и заштиту птица (ЦЗИП), а финансира га Европска унија.

Носилац пројекта је НВУ *Празан простор*, а сарадник на пројекту **Јавна установа Центар за културу Пљевља**. Овим пројектом Драмски студио „Празан простор“ наставио је своју мисију која се огледа у јачању културне понуде и доедукацији младих људи у Црној Гори.

Празан простор је у оквиру овог пројекта организовао десетодневну резиденцију за младе у Пљевљима. Циљ пројекта био је да кроз драмске радионице младима приближи грађански и људски приступ различитостима и подстакне их на дијалог који за циљ има разумијевање, љубав и солидарност. Млади су помоћу драмских техника отварају важне теме за њихову генерацију, с посебним освртом на међувјерске и међунационалне тензије у друштву.

Као завршни резултат радионица настао је перформанс под називом „Будућност – то смо ми“, који је изведен у шест црногорских градова на јавним просторима. Перформанс се превасходно бави односом младих и генерације њихових родитеља, притиском који млади осјећају и вјечно актуелном темом одласка из земље.

Један од ментора који су водили драмске радионице, глумац **Славиша Грубиша**,

примијетио је да млађи нијесу толико оптерећени подјелама и разликама, већ више свакодневним причама о њима и медијским приказом ситуације. Међутим, временом, таква атмосфера утиче и на њих и њихов однос према другима.

Глумац Грубиша је истакао да се за овакве и сличне пројекте, млади пријављују.

Они су отворени и толерантни, а главни изазов за нас је да придобијемо младе који имају отпор и страх према непознатом – поручио је Грубиша.

Учесник пројектне резиденције, **Лука Глобаревић** изјавио је да је пројекат повезао младе људе.

Велики квалитет пројекта био је тај што су осјетљиве теме отворане поступно, након што су учесници стекли повјерење у групу и имали слободу да причају отворено и искрено - закључио је Глобаревић.

Ксенија Канкараш, учесница резиденције, изјавила је да је за њу највеће богатство то што ће сада моћи да оде у већину црногорских градова и да каже да у њима има пријатеља. Сматра да је ово била јединствена прилика за младе да се зближе и упознају.

Јован Секулић, учесник резиденције, рекао је да је огроман пут који су учесници прошли од првог сусрета у аутобусу који их је возио ка Пљевљима до завршног перформанса који су учесници увјежбали за само један дан.

Координатор пројекта, **Илија Гајевић**, изјавио је да су резултати пројекта видљиви већ према анкетама које су спроведени међу учесницама и учесницима, као и њиховим личним признањима да су на резиденцији побједили одређене предрасуде које су гајили према другима. Нагласио је да кроз рад са младима треба инсистирати на томе да млади из свих крајева Црне Горе добију много више прилика да се упознају међусобно, јер различитост која постоји на овом простору не смије да се подразумијева и буде слово на папиру, већ мора да се осјети и његује.

ДС Празан простор

Нове драме

Сандра Вујовић

МОЗГУ, ЂАО!

**ИГРА ЖАНРОВА У ПЕТ СЛИКА И ЧЕТИРИ
МАРКЕТИНШКА ПРЕДАХА**

*Посвећено љубавима и драгим
пријатељима који су негдје преко...*

ЛИЦА:**ИВА ПОПОВИЋ** (у позним двадесетим)**НОВАК ДАМЈАНОВИЋ** (у раним тридесетим)**БОГДАН ВУКОВИЋ** (у средњим шездесетим)

На сцени се налази мноштво кофера који, по потреби постају кревет, сто, канцеларијски инвентар, трпезарија, столица, чекаоница, шалтер...

Описани догађаји отпочели су давно, а трају до данас. Широм Балкана. Понављају се. Свакодневно. Као дан Мрмота. Као Гиф. Као Looping стварности.

Свака сличност са стварним личностима или ситуацијама случајно је испала намерна. Текст није крив ако се неко препознао.

СЛИКА ПРВА: НАРАЦИЈА МОДЕРНОГ ЖИВОТА*Ива и Наратор**(Гарсоњера)***НАРАТОР:**

Лежала је будна сатима. Загледана у плафон и без свијести о протоку времена. У глави су јој се, насумично, смјењивале мисли. Диплома. Органске паприке. Распродаја. Тржни центар. Нове штикле. Копачке. Клинови. Опет копачке. И опет клинови. Диплома. Крузер. Још једна распродаја...у другом тржном центру. И органске паприке. Поново крузер. Диплома. Копачке. Клин. Диплома. Копачке. Клин. Наједном је осјетила страшну потребу да данас не устане из кревета.

Да прележи дан.

ИВА:*(Из off-a)*

Прележаћу дан. Слагаћу да сам болесна, да имам вирус. Прележаћу дан. Слагаћу да сам болесна, да имам вирус. Прележаћу дан. Слагаћу да сам болесна, да имам вирус. Прележаћу вирус. Слагаћу дан да сам болесна. Прележаћу болесна. Слагаћу вирус да имам дан.

Ива, најзад, лијено устане из кревета.

НАРАТОР:

Умјесто тога, најзад је уморна из кревета, истуширала се, опрала зубе, опеглала Зара кошуљу, обукла Зара кошуљу, свукла Зара кошуљу јер је заборавила да обуче грудњак. Осхо грудњак. Закопчала је грудњак, поново обукла Зара кошуљу, обукла црне, Diesel панталоне, обула штикле које је купила на распродаји, спаковала лаптоп у торбу. У Давид Јонес торбу...и сломила нокат. Свој нокат. Ивин нокат.

ИВА:

У пичку материну!

НАРАТОР:

Гласно је опсовала, одсјекла остатак похабаног нокта, на лице нанијела пудер, на усне кармин, на очи маску... Схватила је да косу није прала три дана, па ју је завезала у пунђу, а затим помислила како данас обавезно мора заказати фенирање.

ИВА:

(Из off-a)

Заказати фенирање!

НАРАТОР:

Навукла је сако, пребацила капут преко руке и, по навици, кренула да нанесе парфем на врат, па се у последњем тренутку зауставила. Сјетила се да је јуче, на нету, док се претварала да ради, прочитала чланаку у коме Лив Тејлор и Адријана Лима савјетују да се парфем треба наносити на само једно мјесто на тијелу, а то није врат. Нијесу ни ручни зглобови.

ИВА:

(Заврће кошуљу у настојању да на пупак нанесе последње капи парфема из флашице):

Пупак...

НАРАТОР:

Пупак. Запитала се како, а највише КОЛИКО то, има логике. Пупак?

ИВА и НАРАТОР:

(Из off-a)

Центар организма. Центар тијела. Центар живота. Врпца живота. Хранилица плода. Веза са мајком. Да... Једина материјализована нит са којом си физички повезан са мајком. А, ето, сад и једино мјесто на коме треба наносити парфем.

НАРАТОР:

Погледала је сат на својој лијевој руци и схватила да се казаљке не помјерају. Скинула је сат и бацила га нехајно на сто. Узела телефон са пуњача и на његовом дисплеју потражила информацију о тачном времену.

ИВА:

Иииииииииии! О, боже!

НАРАТОР:

(Почиње да говори брзо, толико брзо да готово остаје без даха)

Не смије опет да закасни, не три јутра заредом. Изјурила је из стана. Посртала је на штиклама док је трчала низ степенице. Трећи спрат. Прескакала је степенице. Други спрат. Клизала се

низ степенице. Први спрат. Ударила се о гелендер. Приземље. И све вријеме је мислила: „Који сам ја дебил! За који курац плаћам мјесечне рачуне фирми за одржавање улаза, а јебени лифт никад није у функцији? Да ли је икад ишта у функцији?“ Најзад је истрчала на тротоар и бацила се на први такси.

(Канцеларија)

НАРАТОР:

Ушла је у канцеларију свега два минута након шефице. Сасвим довољно да јој, за казну, поново одбију 20% од плате или... да је отпусте. Док је чекала да шефица, попут фурије, улети у канцеларију, присјећала се како су јуче отпустили Мају. Без објашњења. Без најаве. Без отказног рока. Без отпремнине. Без обзира на то што има рату за стамбени кредит. Без обзира на то што има бебу. Без обзира на то што беба нема тату. Без обзира на то што је, само пола сата, закаснила на посао јер је ту бебу, бебу без тате, водила код љекара на обавезну вакцинацију. Без обзира на то што би, да је није одвела на обавезну вакцинацију, Маја прекршила закон и била кажњена. Без обзира на све... Сасвим безобзирно, закључила је. Мисли о младој мајци подсјетиле су је на пупак и парфем. Из мисли ју је траго тресак вратима. Договориле смо се да се кашњења не понављају! Дјевојко, мене не занима шта си ти синоћ радила, у која доба си отишла на спавање и зашто си се успавала! Мене занима да, када сат откуца 9, ти већ будеш на свом радном мјесту! И није ми јасно шта је ту нејасно?! Да ли ја говорим турски? Кинески? Клингонски? Не разумијем, баш не разумијем! Па све и да говорим мандарински, у уговору, дјевојко, пише да су кашњења грубо кршење уговора о раду. А ваљда умијеш да читаш.

ИВА:

Извините. Неће се поновити.

НАРАТОР:

Наравно да се неће поновити, дјевојко! Кад сам већ ту, шта се дешава са *pitch-em*?

ИВА:

Радимо на томе. Стратегија је постављена, а јуче, послвије подне, имали смо *brain storming* и усагласили *first ideas*. Договор је да данас склопимо *first draft* и разрадим креативу за АТЛ, а сјутра радимо БТЛ и Герилу. *Social Media* тим већ ради на активацијама за дигитални дио кампање. Чекамо њихове идеје и предлоге. У пола 5, у *conference-u*, имамо *check point*. План је да сјутра, до краја дана, имамо сасвим склопљену презентацију.

НАРАТОР:

Остала је без даха декламујући информације. А онда зачула: „Желим да је имам на свом столу, ујутру, најкасније до 10.“

ИВА:

Али ми... мислим, нећемо стићи. Мислим, имамо и друге клијенте и друге пројекте који су хитни, а имамо и друге дедлајне који су за данас...

НАРАТОР:

„То је ваш проблем. Организујте се. Ако хоћете да задржите посао, снађите се. Радите прековремено. Да ли ти знаш, дјевојко, каква је ситуација на тржишту рада? Колико је људи на бироу и колико је данас тешко наћи посао? Еј, бре, на хиљаде људи би дупе продало да добије овај посао и то за упола мању плату! Сви сте ви размажени! Размажени и преплаћени!“

(Кратка пауза)

Гледала је шефицу како излази из канцеларије. Приметила је како јој је ход лаган, готово побједнички. Опсовала је у себи и отпила гутљај кафе.

ИВА:

(Из off-a)

Јеби се, сељанко!

НАРАТОР:

Отпила је још један гутљај кафе и загледала се у свој одраз у стаклу. Јутрошње, сасвим неповезане мисли, слагале су се у реченицу и почеле одзвањати у глави... тијело је вибрирало у чудном, али снажном налету енергије. Ритмично, мелодично, попут неке бајалице или *life coaching* афирмација са *YouTube*, звонило је у глави.

ИВА:

Запалићу диплому, окачићу копачке о клин и бавићу се узгојем органске паприке, јебеш ми матер. Запалићу диплому, окачићу копачке о клин и бавићу се узгојем органске паприке, јебеш ми матер. Запалићу диплому, окачићу копачке о клин и бавићу се узгојем органске паприке, јебеш ми матер.

НАРАТОР:

Из мисли ју је тргао звук нотификације. Кликнула је на писамце у углу екрана свог лап топа и почела да чита циркуларни маил од власника компаније.

ИВА:

Поштоване колеге, наша компанија закључује још једну годину успјешног пословања на овом тржишту. Испунили смо све задате циљеве и поносни смо на заједничка достигнућа и наш снажан тимски дух. Желим да вам се захвалим свима, у име компаније и у своје лично име, и да вас све позовем на традиционални новогодишњи коктел у част ваше преданости и посвећености, а које су заслужне за нашу лидерску позицију на тржишту. Желим да се сви заједно лијепо проведемо и на најбољи начин обиљежимо крај ове веома успјешне године. Желим вам још више успјеха и нових побједа у години која је пред нама. Срдачно...

НАРАТОР:

Уздахнула је дубоко и завалила се у столицу. Дуго је гледала у плафон. У мислима јој се јавила пређашња мантра.

ИВА:

(Из off - a)

Запалићу диплому, окачићу копачке о клин и бавићу се узгојем органске паприке, јебеш ми матер. Запалићу диплому, окачићу копачке о клин и бавићу се узгојем органске паприке, јебеш ми матер. Запалићу диплому, окачићу матер о клин, јебеш ми копачке. Запалићу клин, окачићу копачке о матер, јебеш ми диплому! Запалићу... запалићу одазде.

НАРАТОР:

Отворила је нови ворд документ и почела да пише. Звук који су стварали њени прсти на тастатури био је снажан, готово хистеричан. Атачовала је документ у нови маил и послала га шефици.

(Ива нагло устаје са столице и долази на просценијум)

ИВА: Поштовани,

У attachment-у се налази документ са тачно стотину разлога због којих нико нормалан никада не би требао да вам посаље свој CV и пријави се за посао у вашој компанији. Тачно стотину разлога који вријеђају интелигенцију и због којих вас никада никоме не бих препоручила као послодавца. Тачно стотину разлога због којих желим да пропаднете, банкротирате и са сјетом се сјећате својих баснословних бонуса и тринаестих плата зарађених са моје грбаче. Тачно стотину разлога због којих желим да изгубите све, као на рулету, па да вас истог дана напусте мужеви, жене, обдарени љубавници и младе, приглупе љубавнице. Да останете сами са укусом јебених новогодишњих коктела у устима. Тачно стотину разлога због којих одбијам да будем тамо неки људски ресурс, рудник, нафтна бушотина, природни извори енергије из ког црпите идеје, снагу и најбоље године живота. Одбијам да будем ваш ресурс! Ја сам писац! Писаћу за себе и црпићу се сама! Радије ћу узгајати органску паприку на селу или прати чаше у шанку неког крузера, него што ћу више бити ваше власништво! Бићу само своја!

Палим одавде! Палим из ваше усране маркетиншке агенције и сматрајте ово мојим неопозивим отказом!

Срдачно,

Ива Поповић, Senior Copywriter

НАРАТОР:

Без имало размишљања, притисла је „сенд“, зграбила капут и торбу и отишла на пиво... па на фенирање. Осјетила је олакшање, а у глави јој је одзвањало: окачила сам копачке о клин...окачила сам копачке о клин...окачила сам копачке о клин... Палим одавде! Јебем вам матер!

ИВА:

Треба прекинути све врпце и свуда ставити парфем. Прекинути са мајком домовином и напарфемисати пасош. Да замирише када ти ударе печат на граници.

(Мрак)

ПРЕДАХ УЗ КОМЕРЦИЈАЛНИ МАРКЕТИНГ

(Мрак, из off-а се чује пријатан женски глас праћен обрадом Штраусове композиције „На лијепом плавом Дунаву“ у духу електронске музике)

РАДИО РЕКЛАМА:

Компанија Danube Cruisers запошљава! Ако сте млади, амбициозни и трагате за динамичном радним окружењем, уз то волите да путујете и говорите стране језике, пошаљите нам свој CV и мотивационо писмо на: office@danubecruisers.com

Живите слободно, а пловимо заједно! Danube Cruisers, мирне воде ваше каријере!

(БТЛ промоција: полако се појачавају свјетла и младе промотерке, одјевене у униформе бродске посаде са истакнутим логотипом компаније Danube Cruisers, публици дијеле флајере, брошуре и друге промотивне материјале)

СЛИКА ДРУГА: РЕКВИЈЕМ ЗА МЛАДОСТ**НОВАК, НАРАТОР:**

(Соба)

НАРАТОР (рецитије):

Гледајте тог момка заљубљеног, красног,
Он на свој живот гледа кроз стих,
И намјеран је да, овог часа касног,
Док мјесец гори, а град је тих,
На луди камен одлучно стане
И затражи руку своје Јулијане.

НОВАК:

Моја Јулијана љепша од пјесме!
И од јутра љепша моја је Џули!
Тад спазих је крај градске чесме,
Било је вече, био је јули.
Срце је стало, одмах сам знао,
Ни једна друга, већ само она!
Она пред којом бих на кољена пао
Да заједно слушамо свадбена звона.
Да заједно гајимо дјечицу милу,
Да са њима учимо прва слова,
Да увече заспи у моме крилу,
Да у кући љубави буде до крова!
Да зими, сви заједно, покрај камина,
Док напољу прве се пахуље роје,
Читамо бајке из давнина.
Идила коју сањам управо то је.
Да с прољећа шетамо пса у парку,
Да путујемо и не бринемо за лову,
Да је волим док на разгледници лијепи марку,
На кревету, поду и кухињском столу.
Да се будим ноћу и гледам док спава,
Да јој склоним прамен кад прекрије образ,
Да гледам како сјаји та коса плава
Кад зраке на њу шаље огледала одраз.
Да јој сваког јутра строфу напишем,
Оду из пјесничког пера и душе,
О томе како за њен осмијех дишем.
Ал' ја стрепим... да се снови не распрше.

НАРАТОР:

Даровит је Новак, момчина млада,
Ал' авај, од стиха се овдје не живи.
Живи се од тешког напорног рада,
А зато смо, можда, ми сами криви.
Знаде то добро момчина наша
И зато се на далек' пут спрема.
Да заради за живот о коме машта,
За пјеснике овдје хлеба нема.

НОВАК:

А добро је говорио мој стари:
„Банкар да будеш, да не видиш муку!
Ил’ узми пасош и пакуј ствари,
Ил’ овдје гладуј с књигом под руку!“

НАРАТОР:

И пет година од врата до врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата,
Правда је заробљена. Јеца у кавезу.

НОВАК:

На разне адресе ишао и стари.
Обећања пљуште са свих страна:
„Нек Магистар гласа и сређујемо ствари
добиће и посао и кључ од стана“.

НАРАТОР:

„Хоће да се жени, плата му треба“,
Преклиње стари, на кољена пада,
„Треба да се скуће, на путу је беба.“

НОВАК:

Лажна обећања...изгубљена нада.

НАРАТОР:

„Јебем вам сунце!
Сунце вам жарко!
Зар за моје дијете нигдје посла нема?!“
Прободе га нешто у грудима јако.
Стари оде... сахрана се спрема.

НОВАК:

Спаковао сам кофер и купио карту.
Због породице, на печалбу се спремам.
Кажу ми: виза ће бити у марту,
За сада бољих опција немам.
Стрпљиво чекам да дођу те шансе.
Да негдје преко опробам срећу,
Да магистар књижевности и члан Менсе,
Пронађе своју од новца врећу.
Свуда су за мене затворена врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата.
Правда је заробљена.
Јеца у кавезу.

НОВАК и НАРАТОР:

(Углас. Свако понављање строфа је све брже, све гласније, све снажније до нивоа брзалице и хистериче):

Свуда су за мене затворена врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата,
Правда је заробљена. Јеца у кавезу.

НАРАТОР:

Година прва.

НОВАК и НАРАТОР:

Свуда су за мене затворена врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата,
Правда је заробљена.
Јеца у кавезу.

НАРАТОР:

Година трећа.

НОВАК и НАРАТОР

Свуда су за мене затворена врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата,
Правда је заробљена.
Јеца у кавезу.

НОВАК и НАРАТОР

Свуда су за мене затворена врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата,
Правда је заробљена.
Јеца у кавезу.

НАРАТОР:

Година пета.

НОВАК и НАРАТОР:

Свуда су за мене затворена врата.
Не вриједи ти знање кад немаш везу.
Подобан способног за гушу хвата,
Правда је заробљена.
Јеца у кавезу.

(Мрак)

ПРЕДАХ УЗ ПОЛИТИЧКИ МАРКЕТИНГ

На великом зиду од наслаганих бијелих кофера, пројектује се анимирани видео. Када се, у анимацији, заврши слагање елемената визуала, добијена слика треба да се задржи неко вријеме... Довољно да нам не буде сасвим духовито. Довољно да нам буде сасвим непријатно. На крајњем визуалу, који настаје анимацијом, види се фотографија, а на фотографији се налази неколико прилично маторих политичара (у позним шездесетим годинама), а који међусобно веома личе, готово као да су близанци.

*Разликују се само по боји одијела и фризурама.
Поред фотографије, исписују се поруке:*

*ГЛАСАЈ ЗА НАШУ МЛАДОСТ!
ГЛАСАЈ ЗА НАШУ БУДУЋНОСТ!
ГЛАСАЈ ЗА ЉУДЕ ОД ПРИНЦИПА!*

А у горњем, десном углу, налази се лого политичке партије: ОНИ (Омладинска Напредна Иницијатива)

(Мрак)

СЛИКА ТРЕЋА: САМО ТРАДИЦИОНАЛНО

БОГДАН, НАРАТОР

(Полицијска станица, канцеларија)

НАРАТОР:

Добро вече, Богдане.

Извините што сте чекали. Овдје је увијек као у лудници. Сједите, молим вас. Сједите...

Саслушање свједока је у току. Још увијек покушавамо да сазнамо шта се тачно догодило. За сада, знамо само да је, око поноћи, испред локала у центру, дошло до масовне туче коју је изазвала група хулигана...

БОГДАН:

Колико их је било?

НАРАТОР:

По нашим подацима, у тучи је, укључујући вашег сина, учествовало пет лица. Једног од њих је наша патрола успјела да сустигне током бјекства и њега смо привели. За осталим учесницима у инциденту још увијек трагамо. Особље локала је покушало да их раздвоји. Они су, овдје, у станици. Колеге управо узимају њихове изјаве.

БОГДАН:

Разумијем.

НАРАТОР:

Знам да вам је тешко, али морам да вам поставим неколико питања. Таква је процедура. Хоћете кафу? Воду? Ево, запалите цигарету. Ја не пушим већ пет година, али у цепу увијек имам паклицу за овакве тренутке. Узмите, слободно. Јесте да је у службеним просторијама забрањено пушење, али живи смо људи и на нека правила понекад можемо да зажмуримо... посебно ако ситуација тако диктира...

БОГДАН:

Не пушим од кад се Маркиша родио.

НАРАТОР:

Добро... Код вашег сина смо пронашли страни пасош. Он је држављанин друге земље?

БОГДАН:

Да.

НАРАТОР:

Име у пасошу нас је мало збунило. Тамо пише Markus Wolf..

БОГДАН:

Да.

НАРАТОР:

Пријатељи вашег сина, који су очевици догађаја, помогли су нам да схватимо цијелу ствар и да дођемо до вас.

БОГДАН:

Гдје су они били током туче?

НАРАТОР:

У локалу. Они нису учествовали у инциденту, али узимамо њихове изјаве у својству свједока. Него, вратимо се на документа. Због те промјене имена, помислили смо да је безбједносно интересантна особа која је у сукобу са законом.

БОГДАН:

Мој син је физичар, угледан научник и поштен човјек!

НАРАТОР:

У сваком случају, наши истражитељи су контактирали амбасаду Аустрије и добили смо њихов извјештај.

БОГДАН:

Има он својих бубица, али је поштен!

НАРАТОР:

Сви ми имамо своје бубице. Али, морали смо да провјеримо. Такав нам је посао. Ваља истјерати на чистац све нејасноће. Такве су процедуре. Нема ту ништа лично. Колико дуго ваш син живи у Бечу?

БОГДАН:

Десет година. Имао је 28 кад је отишао. Отишао је на позив свог професора, да раде заједно у истраживачком тиму. А сад је дошао да ме обиђе. У јад га дошао!

НАРАТОР:

Његова периодица вас не обилази?

БОГДАН:

Нема породицу.

НАРАТОР:

Јесте ли сигурни?

БОГДАН:

Сто посто! Отишао нежењен, вратио се нежењен. Није хтио да се жени.

НАРАТОР:

Аха... схватам.

БОГДАН:

То запад направи од наше омладине, мој инспекторе! Усади им свашта у главу.

НАРАТОР:

Може бити.

БОГДАН:

А и кад је то нама запад ишта добро донио? Кад? Никад! Са Балкана су узимали само најбоље! Тек да сам му ударио шамарчину и рекао му: нећеш ти ниђе, сједи ће си, сад би био жив. И ожењен. И ништа му не би фалило. А он мени каже: „за неким људима остану њихова дјеца, за неким остану њихова дјела.“ Јесте паметно то што је рекао. И истина. Али не зна како заболи родитеља кад његово дијете мисли тако. Не само што мисли, него још и говори! У срце ме погодило. Стрелица ме погодила, дабогда, што га нијесам чвршћом руком васпитавао. Кажем: нека, сине, нека. Мани се таквих прича. Немој да ти Бечлије свакаквим стварима пуне главу. Нису они баш толико паметни! Ако мене питаш, не знају ни ће су шупљи! Ми смо за њих свијет измислили! А ти њих слушаш! Да није било наше интелигенције, коју смо метлом и лопатом поћерали одавде, те твоје Аустрије, Њемачке, Швајцарске, Америке и пичке лијепе материне, данас би биле курац од земаља! Оде Тесла, па измисли струју! Оде Пупин, да се не врати! Све што је ваљало, ми смо оћерали! Јебем ли нам сунце проклето! Најбоље смо им дали, а од њих узимамо само најгоре! Све најгоре! Сво зло нам је са запада стигло!

Каже: па, није баш тако, стари.

Шта није? Јесте! Прво те намами да дођеш, па те преваспита, а онда заведе тако да се одрекнеш и коријена и традиције! Да заборавиш ко си, што си и одакле си! Присвоје те ка' да наш никад нијеси ни био! Послије те скроз изопаче и на зло наведу!

Каже: тата, ја сам исти онај од раније. Ништа се тамо нијесам промијенио. Само сам добио могућност да будем оно што јесам, да радим, зарадим и живим као пристојно људско биће. И да се не стидим себе.

Јеси, сине, јеси! Промијенио си се! Све си промијенио, па и име! А зашто, кукавче, име промијени? Умало ме шлог стрефио кад сам ти пасош видео! Markus Wolf.! Који, црни Markus Wolf.?! Да не прочитах име оца и датум рођења, помислио бих да си украо нечији пасош, јер слици нијесам вјеровало! Е, мој Маркиша, одрекао си се и нас и себе! Само ми реци да си морао и да су те натјерали.

Каже: нису, тата, сам сам хтио! Урадио сам то да избришем све што ме веже за ову проклету земљу, њене примитивне људе и њена правила којих се држите грчевито. Правила која су одавно већ мртва свуда у свијету! Хтио сам да будем онај који јесам и који желим да будем! Без страха и без стида!

Нешто ме овдје пресјекло! Овдје! А, мојој Даринки, да је жива, срце би пукло на лицу мјеста! Тачно би је ту стрефило и ту би умрла.

Кажем му, то те све онај твој професор учи! Мозак ти испира! У јад га срео кад си га срео!

НАРАТОР:

Који професор?

БОГДАН:

Цимер! Блиски пријатељ!

НАРАТОР:

Господин Lotar Šmit?

БОГДАН:

Тај! А како ви то знате?

НАРАТОР:

На мобилном телефону вашег сина било је неколико пропуштених позива са његовог броја, па смо га назвали. Као што сам раније рекао, морамо да провјеримо све опције. Покушавамо да сазнамо што више како би ријешили случај. Господин Шмит ће доћи да разговара са нама и преузме посмртне остатке вашег сина, након обдукције.

БОГДАН:

Ко да преузме остатке?! Само преко мене мртвог! Маркишу ћу овдје да сахраним, у својој породичној гробници. Поред Даринке! И боли ме курац како су га тамо прекрстили, он је Маркиша Вуковић и то име ће стајати на надгробној плочи!

НАРАТОР:

Молим вас, смирите се. Господин Шмит, као регистровани партнер, односно брачни друг вашег сина, има законско право на његове посмртне остатке. Ја вас стварно разумијем, онако искрено, људски, али закон морамо поштовати. Ништа не брините, све ће добро да се заврши.

БОГДАН (*почиње да понавља, све брже и брже*):

Јесам ли ја крив?

Ово се није добро завршило!

Јесам ли ја крив?

Ово се није добро завршило!

Јесам ли ја крив?

Ово се није добро завршило!

Јесам ли ја крив?

Ово се није добро завршило!

(Богдан пада на под у грчу. Гуши се.)

БОГДАН:

Дајте ми воде! Воде! Воде...

НАРАТОР: Вуковићу? Вуковићу! Богдане! Нека неко зове хитну!

(Мрак)

ПРЕДАХ УЗ ДИГИТАЛНИ МАРКЕТИНГ

На видео биму, појављује се Facebook event који најављује Параду поноса. Неколико минута, у потпуној тишини, гледамо транскрипт аутентичних хомофобних коментара и говора мржње, а које су корисници друштвених мрежа годинама остављали испод разних објава којима су се најављивале Параде поноса широм Балкана.

П.К:

Није проблем што је педер, него што се обуче ко наказа и парадира около као кроз циркус! Па очекује последице да поштујем њега и његова права, а он дошао у розе тангама и папучама у центар града! Да сам ја тако изашао у град, прогласили би ме лудим и неподобним за друштво,

али он је педер и он може.

Ј.С. (*replay na komentar*):

То је парада болесних наказа, а не LGBT популације! И, на крају, нека буде шта хоће, само нек то задржи за себе, а не организују неке маскембалске поворке које они називају „тулумом на улици“. И увијек кукају да су неки клинац угрожени и слично, а сви имају иста права као ти и ја. Не контам шта желе, да их сви обожавамо зато што су геј?

Л.Л.:

Колико се пара потроси на параде „поноса“ може се излијецити 50 болесне дјеце при том не видјех да је икад писало у новинама пребијен педер зато што је педер у осталом засто ми нормални неби парадирали једном годисње моземо и ми кад могу и они и имали хомофобне испаде кад вец зеле они уц у насе сколе и вртице кроз геј сликовнице и слична срања

К.П. (*replay na komentar*):

Хајде, свега ти, не кењеј са уласком у школе, вртиће и сликовнице. Ко је теби дилер? Ај' мијењај га!

С.А.:

Прајд је је добро плаћена политичка игра. Нема то везе са геј људима...

А.Б. (*replay na komentar*):

Ма, треба их све побит

Н.Н.:

Треба узети нож, одсјећи им језике, затим усне па их добро осолити и натјерати их да се љубе.

Д.С.:

Цим будете схватили да се кроз људску историју идеологије мијењају као сто це и демократија отици у историју то боље по вас. Опет цете бити на маргинама цивилизације и залицете се сами себи да нисте требали толико да се експонирате него да своје ствари радите у цетири зида као и цело цовецанство, али не ви хоцете да будете BREND. Боље се мало смирите и бице вам боље јер од провоцирања немате ама бас ниста!

Г.Л.:

Ста реци? Да су им и родитељи били као они, њих не би било.

П.Р.:

Волите се ван очију јавности, то право вам нико неће и не може ускратити. Код куће оргијајте и радите шта већ радите, мука ми је и да замислим, а нас пустите на миру више!

В.Р.:

Како да свом сину сутра одговорим на питање : “Тата сто се ови љубе”?

И.Л. (*replay na komentar*):

Покушај са: зато што се воле, сине!

М.М. (*replay na komentar*):

Генијално питање! Брилијантно! Ја мислим да би ми ипак већи проблем био да одговорим на питање дјетета “Мама, зашто онај мали бата проси са мамом?” “Мама, зашто је она дјевојчица у мом разреду стално без ужине?” “Мама, зашто су комшији затворили фирму?” “Мама, зашто бака Мила стално купује само хлеб?” “Мама, зашто комшија Стане стално туче друге људе, а полиција га не хапси?” “Мама, зашто радиш за кликере?” Кад успјешно одговорим на ова питања, то зашто се ови љубе ће ми бити мачији кашаљ.

С.П:

НЕ ГЕЈ ПАРАДИ! НЕ! Тако то поциње, данас хомосексуалци, сутра трансексуалци, за 10 година педофили. Идите у Америку или ЕУ тамо можете да радите ста зелите. Овдје НЕ!

(Мрак)

СЛИКА ЧЕТВРТА: МЛАДИ НАМ ОДОШЕ ПЈЕВАЈУЋИ

Ива, Новак, Богдан, Наратор

(Амбасада Аустрије. Сви су у чекаоници. Богдан дријема у углу. Повремено, Наратор прође поред њих и рукама им даје сигнал да сједе мирно и буду стрпљиви. У једном од својих долазака, Наратор донесе неколико примјерака дневних новина које спусти на сто испред Новака и Иве како би могли да прекрате вријеме које проводе у чекању)

ИВА:

Је ли слободно ту до вас?

НОВАК:

Јесте.

ИВА:

Чекате дуго?

НОВАК:

Неких пола сата.

ИВА:

Шта је са маторим?

НОВАК:

Немам појма. Био је ту кад сам дошао.

ИВА:

И нисте га провјерили?!

НОВАК:

А шта да провјеравам? Пијана будала. Повремено зајауче као мачка у блендеру.

ИВА:

Путујете послом?

НОВАК:

Да. У ствари, селим се тамо на неко вријеме. Чекам радну визу. Нашао сам посао преко једне агенције. Имају у Бечу своје представништво и углавном запошљавају људе одавде.

ИВА:

То је супер!

НОВАК:

Ви?

ИВА:

Па и ја исто. Мислим, добила сам посао у једној компанији. Није баш у мојој струци, али сигурно је боље од робовласништва у коме сам, низашта, оставила 8 година свог живота. Овако ћу бар да радим и зарадим. Иначе, ја сам Ива.

НОВАК:

Новак. Драго ми је.

ИВА:

Је ли се ико појављивао?

НОВАК:

Изгледа да су на некој паузи.

ИВА:

Ја имам заказано у подне.

НОВАК:

Мени у 11:30.

ИВА:

Ја сам мислила да су ови западњаци и европејци тачни и прецизни, али очигледно да су оvdје довољно дуго да би фасовали овај наш, балкански, синдром боликурчине када је ријеч о поштовању туђег времена.

НОВАК:

Шта сте по струци?

ИВА:

Драмски писац. И можемо да пређемо на ти. Некако ми глупо да се персирамо.

НОВАК:

Може, наравно. Па, ми смо, у неку руку колеге. И ја пишем. Али то што ја пишем, више нико не чита.

ИВА:

Како то мислиш?

НОВАК:

Мислим, поезију. Ко више чита поезију?

ИВА:

А и то што кажеш... Ако превише не запиткујем, шта ћеш да радиш кад стигнеш у Беч? Која је природа посла?

НОВАК:

За почетак, радићу на одржавању једног објекта. Нешто као хаусмајстор. У ствари, прави термин би био „момак за све“.

(Смије се)

ИВА:

Па, то је баш далеко од пјесништва.

НОВАК:

Па, јеби га. То је што је. Имам супругу и имамо ћерку од пет година, а која мора да расте, да се школује и да студира једног дана. Да живи од свог рада и своје дипломе.

ИВА *(почиње грохотом да се смије):*

Је л' ти схваташ потпуни бесмисао и апсурд тога што си сада рекао? И ти и ја идемо преко да живимо од свега другог сем од својих диплома.

НОВАК:

Да. Али не желим тако да васпитавам своје дијете. Рећи ћу јој истину! Говорићу јој само истину! И охрабриваћу је да оде одавде. Чим се ја средим и ситуирам, план је да и оне дођу. Не пада ми на памет да их оставим овдје, у овом свеопштем лудилу.

(Новак устаје и, уз плесну кореографију, пјева о својим плановима. Након првог рефрена, Ива му се придружује у пјевању и кореографији)

НОВАК:

За бољи живот побацали смо књиге, као што то раде школарци у јуну, сад немамо знање, ал' имамо бриге док нас кости предака из гробова куну.

Рефрен:

Треба отићи одавде
На неко боље мјесто
Тамо гдје има правде,
гдје се не пати често

ИВА:

И кажу ми:
Љубав и страст свијет не покрећу!
Продај све што имаш за неко боље сјутра.

НОВАК:

И кажу ми:
Па шта ако од тебе главу окрећу
Продаће и они већ следећег јутра.
Рефрен:
Треба отићи одавде
На неко боље мјесто Тамо гдје има правде, гдје се не пати често

НОВАК:

„Знај,
Не треба ти знање да дођеш до новца,

ИВА:

Знај,
на устима направи чврсте штепове!“
Блејала је на сав глас лукава овца
И туђ новац трпала у џепове.

Рефрен:

Треба отићи одавде
На неко боље мјесто
Тамо гдје има правде,
гдје се не пати често.

ИВА:

Нове амбалаже, свјетлости неона, прелијепу реалност гледамо на слици, не чујемо последње опомене звона, и послушни смо као војници.

Рефрен:

Треба отићи одавде
На неко боље мјесто
Тамо гдје има правде,
гдје се не пати често

НОВАК:

Некад су се тијела продавала, Сада своју цијену има и личност, Док нас је будућност са собом упознавала, Не увидјесмо са прошлошћу сличност.

Рефрен:

Треба отићи одавде
На неко боље мјесто
Тамо гдје има правде,
гдје се не пати често

ИВА:

О небо нам се одбио сопствени глас
сад нам се ко бумеранг у главу враћа.
Хтјели смо да неко мисли за нас...
Свака школа се прескупо плаћа.

Рефрен:

Треба отићи одавде
На неко боље мјесто
Тамо гдје има правде,
гдје се не пати често

(Богдан се буди из сна)

БОГДАН:

А што вас двоје серете толико? Овдје је све срање, овдје ништа не ваља, је ли? Кренули на „неко боље мјесто“, а запутили се у Аустрију!

НОВАК:

Пардон?

БОГДАН:

Знате ли ви гдје сте кренули? Кренули сте тамо гдје ће мозак да вам испирају, душу отрују и од вас направе педере! Шта је смијешно, дјевојко?!

ИВА:

Па, ви сте смијешни. Од мене сигурно не могу направити педера. Лезбејку, можда... али то не иде баш тако како ви мислите. То функционише на мало другачији начин.

БОГДАН:

Знам ја, дјевојко, одлично шта причам!

ИВА:

Супер, ако је тако.

БОГДАН:

А, је ли, гдје су ови? Је ли се ико појављивао? Чекам од једанаест сати.

НОВАК:

Ту су, али не знамо зашто чекамо оволико...

ИВА:

А гдје сте ви кренули? Идете ли послом или из задовољства?

БОГДАН:

Шта тебе боли уво гдје ћу ја и шта ћу ја тамо?!

ИВА:

Искрено, баш ме брига. Питам из пристојности, кад сте се већ пробудили и дали себи слободу да се ви нама умијешате у разговор.

БОГДАН:

Идем да вратим сина кући. Ето.

ИВА (са подсмјехом):

ОК.

БОГДАН:

Јесу ли то новине?

НОВАК:

Јесу.

БОГДАН:

Данашње?

НОВАК:

Јесу.

БОГДАН:

Дај ми, морам нешто да видим! Данас треба да објаве пресуду.

НОВАК:

А шта ћеш ти да радиш?

ИВА:

Добила сам посао на крузеру који плови Дунавом. Радићу у шанку.

НОВАК:

Није баш твоја струка, али макар чеш пловити по лијепом, плавом Дунаву. Сигурно ћеш упознати много људи и имаћеш много материјала за писање у слободно вријеме.

ИВА:

Управо то очекујем! И већ се радујем. Мука ми је више од ових робовласничких лицемјера и уцјењивача! Само витлају бичем: дај паре, створи профит, испуни бизнис план, оствари циљеве, повећај профитну маргину, дај још, још, још! И никад им није доста! Оног дана када сам дала отказ и одјобала глупу корпорацију, е, тог дана сам се поново родила!

НОВАК:

Не знам шта бих ти рекао... Ја никада нисам нигдје радио. Ово ми је први посао у животу. Мислим, само сам писао... али то овдје не може да ти буде посао. Од тога не може да се живи.

БОГДАН:

Сјеме вам јебем свима!

(Бијесно баца новине)

Свима ћу се крви напити, само да вратим Маркишу кући!

НОВАК:

Хеј, стари, полако! Ако наставиш да урлаш, покупиће нас обезбјеђење, па смо га испушили за визе!

БОГДАН:

Што ме, боже, створи овако проклетог!? Вјеруј, Богдане. Имај повјерења. Правда ће бити задовољена. Све ће бити добро. А све лажу! Само лажу!

НОВАК (подигне новине и прочита):

Осумњичени за учешће у уличној тучи у којој је настрадао тридесетосмогодишњи држављанин Аустрије, М.В, ослобођени су оптужнице због недостатка доказа.

ИВА:

Чекај, јебо те, ово је онај бечлија, педер, кога су премлатили хулигани, хомофоби?

БОГДАН:

Markus Wolf је педер, а мој Маркиша је поштен човјек! А сви ови овдје су стока корумпирана! Багра ми га уби на правди бога. А закон ми не да ни да га кући сахраним! И правда, и судбина и закони и бог... ко да су се сви заједно против мене уротили. А нијесам ни на кога кршима гађао...

НОВАК:

У, бог те, извини стари...

БОГДАН:

А нису они криви... Ја сам крив... Само ја!

ИВА:

Јао! Извините! Извините, молим вас... Извините... Молим вас, примите моје саучешће.

НОВАК:

Извини, стари, јеби га, ако смо те увриједили. Није било с намјером, стварно нисмо знали.

ИВА:

Хоћете да вам донесем чашу воде? Или нешто?

БОГДАН:

А говорили су ми, вјеруј, Богдане, вјеруј у систем, вјеруј у правду, поштуј законе. Све ће бити добро! Све ће се добро завршити. Е, није се добро завршило! Није!

ИВА:

Ја сам потпуно ретардирана за овакве ситуације. Кад не треба, могу да лапрдам колико хоћеш, а сад се језик свезао и... мозгу „ћао“! Богдане... Богдане ја... ја бих вам сад рекла толико тога, али не знам шта да вам кажем. Немам те ријечи... немам ту реченицу која може поправити ствар... рећи било шта, а да вам од тога буде лакше... А стварно бих хтјела.

НОВАК:

Мислим да таква реченица не постоји.

БОГДАН:

Дјецо моја, све ово вам је један накарадни циркус! Циркус и лакрдија.

(Богдан почиње да пјева уз кореографију)

БОГДАН:

Циркус ипак није напустио град, а требао је бити само у пролазу, из шатре се шире куга и смрад, док људи и даље хрле ка улазу.

ИВА и НОВАК:

Рефрен:

This did not end well!

Das endete nicht gut!

БОГДАН:

Са трапеза сијевају гола дупета,
У каљузи се ваља пијани пјесник
И нико не слуша шта он лупета
док тврди да је разума вјесник.

ИВА и НОВАК:

Рефрен:

This did not end well!

Das endete nicht gut!

БОГДАН:

На сцену ступа породица срећних, мамица, татица и синак им млад, од других артиста они су већи, само се њихов поштује рад. Маса кличе и пјева им оде премда још ништа приказали нису. Програма патуљци на штулама воде док гутачицу мачева драпају за сису.

ИВА и НОВАК:

Рефрен:

This did not end well!

Das endete nicht gut!

БОГДАН:

Поносни мачеваоци чекају у реду,
 да завуку свој понос у дубоко грло.
 Брадата жена се вјеша о греду
 и чини се да јој је угодно врло.
 Корбачем витла у име реда.
 И док спроводи своју космичку правду
 Под њом се савија дебела греда.
 Хор кастрата заузима позе
 К'о папиге понављају исте рефрене.
 По зиду смрти бандити возе,
 за њима уздишу приглупе жене.

ИВА и НОВАК:

Рефрен:

This did not end well!
 Das endete nicht gut!

БОГДАН:

Кловнови немају своју тачку.
 На глас плачу док сједе у публици.
 Домаћин програма је дограбио мачку
 и ко кера је шета на узици.

ИВА и НОВАК:

Рефрен:

This did not end well!
 Das endete nicht gut!

БОГДАН:

Жирафе, слонов и звјери од
 папира, шарени балони, конфете
 и сјај декор су док власник
 циркуса свира, а представи се не
 назире крај.

This did not end well!
 Das endete nicht gut!

(Богдан пада скрхан на столицу)

БОГДАН:

Ви, дјецо, мислите да је тамо боље, а не видите да је свуда исто! Бјежите, а не знате да немате гдје да побјегнете. Имате те силне школе, а нисте ништа научили!

НОВАК:

Ех, стари... Али ако сад останемо, кајаћемо се што нисамо отишли кад смо имали прилику.

БОГДАН:

А ако одете, можда ћете се покајати што нисте остали.

ИВА:

Јебо те, осјећам се као у Тамном Вилајету.

БОГДАН:

А све смо ово ми за вас закували. Сви ви, дјецо, немате већих крвника до својих родитеља. Накнадних памети и испраних мозгова. Не требате ви да идете. Ми смо ти који требају да оду. Да нисмо толико себични, тврдоглави и глупи, ми би отишли у три пичке материне и оставили вам ову земљу да је исправљате и поправљате... да вам сване, да вам љепше птице запјевају од ових које су пјевале са наших грана. Ево, ја бих први отишао, па макар и на онај свијет.

(Улази Наратор)

НАРАТОР:

Guten Tag! Wir entschuldigen uns für die Verzögerung. Sind Sie alle hier für ein Reisevisum? Gut... Wir hatten Probleme mit der Software. Jetzt ist alles gut, wir können anfangen zu arbeiten. Herr Vukovic? Gut. Bitte! Herr Damjanović, bitte. Fräulein Popović, guten Tag. Bite, bite.

(Новак, Ива и Богдан се „растрче“ по сцени, сакупљајући и односећи са сцене све кофере и одлазе, Наратор излази на просценијум и, тихо, уз гитару, почиње да пјева балладу.

Када Наратор заврши са пјесмом, на сцени више нема ни једног кофера).

НАРАТОР:

Промијенисмо живот из коријена.

Да буде мања штета.

Требала нам је таква промјена,

Да нам све процвјета.

This did not end well!

Das endete nicht gut!

Паметне замијенише zgodни
из редова медиокритета,
способне мијењају подобни
И сад нам све цвјета.

This did not end well!

Das endete nicht gut!

Одоше нам некуд млади...
Зарад чијег просперитета?
Нек иду, шта да се ради!
Сад нам све цвјета!

This did not end well!

Das endete nicht gut!

Најважније нам је остало:
(Шушка се: тако најбоље)
бескичмено, глуво и мутаво.
Да нам крене најбоље!

¹ *ПРЕВОД: Дobar дан. Извињавамо се због кашњења. Да ли сте сви овдје због путних виза? Добро... Имали смо проблема са софтвером. Сада је све у реду, па можемо да почнемо са радом. Господин Вуковић? Добро. Изволите! Господине Дамјановићи, изволите. Госпођице Поповић, добар дан. Изволите, изволите)

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Одоше таленти, мудри и идејни,
Нек иде све што нам смета!
Одоше најближи, драги и вољени.
И сад нам све цвјета!

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Одоше весели, добри и њежни
негдје почетком љета.
Одоше насмијани, вриједни и брижни.
Сад нам све цвјета.

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Одоше пјесници, храбри сањари,
у рукама кофери од дрвета.
Одоше љубави и добри другари.
И сад нам све цвјета.

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Није баш много, ал' доста за радост,
Све што жељесмо, то нам је остало:
Цепови пуни! Похлепна старост.
Дабогда нам све процвјетало!

This did not end well!
Das endete nicht gut!

(Наратор устане, полако положи гитару у једини преостали кофер, па оде са сцене)

(Мрак)

ПРЕДАХ УЗ ГЕРИЛА МАРКЕТИНГ

На сцену излазе два глумца у спортским дуксевима са капуљачама и маскама преко лица. У рукама носе спрејеве са бојама и картонске шаблоне.

На зиду се већ налази графит са ликом Гаврила Принципа и порука: НАШЕ ЋЕ СЈЕНЕ ХОДАТИ ПО БЕЧУ, ЛУТАТИ ПО ДВОРУ, ПЛАШИТИ ГОСПОДУ.

Глумци, спрејем, искривљају ријечи: ХОДАТИ, ЛУТАТИ и ПЛАШИТИ, па изнад њих напишу: ЧИСТИТИ, РИБАТИ, СЛУЖИТИ (нова реченица треба да гласи: НАШЕ ЋЕ СЈЕНЕ ЧИСТИТИ ПО БЕЧУ, РИБАТИ ПО ДВОРУ, СЛУЖИТИ ГОСПОДУ).

Након тога, узимају шаблон и спрејевима исцртавају лого: CLEANING SERVICE COMPANY, а затим испишу поруку: ЗА ЛЈУДЕ ОД ПРИНЦИПА, ОДЛИЧНА ПРИЛИКА ЗА РАД У

ИНОСТРАНСТВУ! ПОШАЛЈИТЕ НАМ СВОЈ CV НА: www.csc.me

Направе selfi испред готовог графита, окаче га на друштвене мреже и одлазе са сцене.

СЛИКА ПЕТА: ТРАГЕДИЈА ЛУТАЈУЋИХ СЈЕНКИ

Сцена је сасвим празна. Уз звуке Штраусове композиције „На лепом плавом Дунаву“, спушта се велико бијело платно. Иза платна видимо четири сјенке.

ИГРА ПРВА: Крузер

Плесном кореографијом у изведби четири актера, представља се тежак, готово робовски, живот радника на крузеру, међу којима је Ива.

ИГРА ДРУГА: Чистач

Плесном кореографијом, у изведби четири актера, приказује се Новаков тежак гастарбајтерски живот у компанији за чишћење и одржавање објеката и његово велико животном разочарење због развода брака и поновне удаје његове супруге.

ИГРА ТРЕЋА: Робијаш

Плесном кореографијом, у изведби четири актера, приказује се Богданов неуспјели покушај да убије Лотара Шмита, његово хапшење, суђење и одлазак у затвор на одслужење казне. Актери се, носећи по један кофер у рукама, и плешући уз звуке валцера, полако приближавају платну. Кад дођу тик испред платна, платно се подиже, а свјетла се појачавају.

НАРАТОР:

Ива Поповић. Повратница из иностранства. 38 година. Враћа се са мало уштеђевине и много горчине. Fun fact: поново је добила посао у маркетиншкој агенцији.

Новак Дамјановић, 40 година. Разведен. Враћа се са много новца, али нема коме да се врати. Fun fact: Након развода, његова супруга се преудала за гастарбајтера ког је упознала на љетовању, које је Новак платио. Сада, са својим новим мужем и са Новаковом кћерком живи у Швајцарској. Богдан Вуковић, 70 година. Повратник из иностранства. Враћа се исцрпљен, након одслужења дугогодишње затворске казне због покушаја убиства господина Лотара Шмита. Враћа се да најзад легне поред своје Даринке. Fun fact: господин Лотар Шмит је био једина особа која га је редовно посјећивала у затвору.

(Актери се полако приближавају просценујуму непрестано понављајући рефрен. Испочетка тихо, а касније све гласније и гласније, готово до хистериче)

СВИ УГЛАС:

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Свуда је исто,
Не постоји боље мјесто...
Да ли смо ишта научили?

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Свуда је исто,
Не постоји боље мјесто...
Да ли смо ишта научили?

This did not end well!
Das endete nicht gut!

Свуда је исто,
Не постоји боље мјесто...
Да ли смо ишта научили?

(Мрак)

КРАЈ

БИОГРАФИЈА АУТОРКЕ

Сандра Вујовић је драмска списатељка, сценаристкиња и пјесникиња са Цетиња. Рођена је 1980. године у Алексинцу, у ондашњој СФРЈ. Дипломирала 2011. године на Одсјеку за драматургију на Факултету драмских умјетности на Цетињу.

Током *Advertising* каријере, вишеструко је награђивана на интернационалним фестивалима креативности, нарочито за друштвено одговорне кампање које се баве различитим питањима људских права и слобода, каква је и „Нежељена“ која је проглашена за једну од најзначајнијих кампања у региону у 2018. години. Прикључује се 2014. године предавачком кадру на специјалистичким студијама Одсјека за Драматургију на предмету драматургија у маркетингу на Цетињу.

Годину касније постаје дио дра-матуршког тима окупљеног око пројекта међународног *Collective place* у Краљевском позоришту Зетски Дом, гдје ће, касније, настати једночинка „Апартман Савоја“. Са причом „Ручни рад“ (2020) постаје дио пројекта и зборника „ХАМЛЕТ – кратке приче“, која је, такође, преведена и објављена на италијански и албански језик. Вујовић 2021. године покреће званичну интернет базу савремене црногорске драмске књижевности „Наша драма“, из чега настаје Удружење драмских писца и сценариста Црне Горе.

У стваралачком опусу Сандре Вујовић су драме: „Хоћу, сестро, долће виту“, „Омаја или Сужњи“, „Острво или Ружне ријечи“ (суперфиналиста Регионалног конкурса за драмски првенац, Београдско драмско позориште 2013, Београд, Србија), „Огледало или Портрет једног мандата“, „Апартман Савоја“ (преведена и објављена на пет страних језика; премијерно изведена 2018. у Краљевском позоришту Зетски Дом на Цетињу), „Мозгу, ћао“ (препоручен за изведбу од стране Жирија на конкурс ЦНП за Савремени домаћи драмски текст), „Вибрирање“, „Вилињска Гора: мит о господарима, слугама и слободним људима“ (побједница *Assitej* конкурса за драмски текст намијењен дјечи и омладини. Вујовић је сценаристкиња филмова и ТВ серија: „On the other hand“ – (кратки филм), „Љубавни залогаји“ (ТВ серија, у продукцији *Focus Brothers Production*, Београд), „Путопис из Каменог Дола“ (дугометражни играни филм, продукција *Media Solution*, Подгорица, у припреми), „Она“ (ТВ серија, ауторка и сценаристкиња, у припреми), „Продати истину“ (анимирани филм, сценаристкиња и редитељка, подржан на конкурс ФЦЦГ).

Импресум:

**Позоришни савјет: Миомир Бели Ковачевић (предсједник),
Миодраг Бато Самарцић, Ратко Раичевић, Зоран Маловић и Вељко Дендић**

**Директор:
Радинко Крулановић**

**Умјетнички директор:
Јанко Јелић**

**Уредница:
Славојка Маројевић**

**Техничка припрема текстова
Весна Вукићевић и Анка Томић**

**Фотографија насловнице
Милош Звицер**

**Технички прелом и дизајн часописа:
Милинко Жижих**

**Адреса редакције:
Никшићко позориште; Трг Саве Ковачевића бр. 5; Никшић: Црна Гора**

**Телефон: 040 213 566
Фах: 040 214 353**

Е-mail редакције: slavam@t-com.me

Интернет: www.niksickopozoriste.com

NIKŠIČKO **POZORIŠTE**

Opština Nikšić

NIKŠIČKA
KULTURNA
SCENA